

# ENT

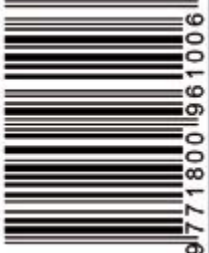
# EXT

ČASOPIS ZA UREĐENJE PROSTORA I ARHITEKTURU



BROJ 13 | Podgorica, januar-februar 2015. | cijena 2€

ISSN 1800-9611



**SELIM RESULBEGOVIĆ / ITAL DESIGN, ULCINJ**  
**NAGRADE PROJEKTANTSKOM TIMU STUDIO**  
**SYNTHESIS & CAU ■ MR ARH NIKOLA MARKOVIĆ**  
**NIKOLA RADOVIĆ SPEC.SCI.ARH ■ VILLEROY & BOCH**  
**ALVAR AALTO ■ TOM DIXON**

# hansgrohe



Dostupno i s EcoSmart  
tehnologijom za uštedu vode

## Odaberite svoj užitak tuširanja.

Raindance® Select.  
[www.hansgrohe.me](http://www.hansgrohe.me)





Villeroy & Boch

1748

[www.villeroy-boch.com](http://www.villeroy-boch.com)



Entext je stručni, periodični i edukativni časopis iz svijeta dizajna enterijera, eksterijera i arhitekture. Namijenjen je prezentaciji kompanije Entext, salona enterijera Entext i naših partnera, kao i svima koji se profesionalno bave dizajnom i arhitekturom ili su zainteresovani da unaprijede sopstveno znanje i informisanost iz tih oblasti.

O NAMA:

Naša misija je predstaviti prostor kroz boje i teksture proizvoda. Doživljenim formacijama, inspiracijama, pokazati kako ljudi mogu transformisati prostor u jedinstveni i personalizovani izraz sebe. Mi pokušavamo da ohrabrimo ljude da shvate šta mogu biti pomažući im da svoje vizije pretvore u realnost.

Zastupnici smo kompanija koje u svijetu keramike, sanitarija, opreme i namještaja za kupatila, parketa, vrata i ostalih materijala važe kao sinonim za kvalitet. Ponosni smo zbog toga jer je to saradnja sa kompanijama koje postavljaju standarde kvaliteta, koje su najbolji inovativni proizvođači i koje sa atraktivnim dizajnom unapređuju stil života. U našim salonima naći ćete sve potrebno za izgradnju i opremanje kupatila, saune, bazena i svih ostalih stambenih i poslovnih prostora, kao i proizvode potrebne za njihovo lakše i kvalitetnije postavljanje.

VLASNIK I OSNIVAČ:  
Entext d.o.o

IZDAVAČ:  
Entext d.o.o

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNICI:  
Marta Jovičević  
Ana Radonjić

GRAFIČKI DIZAJN:  
Marta Jovičević

SARADNICI:  
Tamara Bačlija  
Aleksandra Veljković  
Marko Marković

ŠTAMPA:  
Grafo Group d.o.o  
TIRAŽ:  
1000

CIP - Katalogizacija u publikaciji  
Centralna biblioteka Đurđe Crnojević  
Cetinje  
71/72

ENTEXT: časopis za uređenje prostora i arhitekturu  
Glavni i odgovorni urednici Marta Jovičević i Ana Radonjić,  
- 2014, br. 13  
Podgorica (Donja Gorica bb): Entext, 2015  
(Grafo Group d.o.o, Podgorica). - 28 cm

Dvomjesečno.  
ISSN 1800-9611 = Entext  
COBBIS.GC-ID 20370960



## 04 AKTUELNOSTI NAGRADE PROJEKTANTSKOM TIMU STUDIO SYNTHESIS & CAU



## 16 PORTRET ARHITEKTE SELIM RESULBEGOVIĆ / ITAL DESIGN ULCINJ



## 22 PORTRET ARHITEKTE ALVAR AALTO



# sadržaj



**28** PORTRET DIZAJNERA  
TOM DIXON



**50** NADA ARHITEKTURE  
NIKOLA RADOVIĆ SPEC.SCI.ARH



**34** PORTRET DIZAJNERA  
MR ARH NIKOLA MARKOVIĆ

- 06 Konkurs za izradu idejnog rješenja rekonstrukcije stare škole u Tivtu
- 08 Nagrada Evropske Unije za savremenu arhitekturu
- 10 Regionalno takmičenje dizajnera Young Balkan Designers 2015
- 12 Stambeno poslovni objekat "Petrovac 3"
- 14 Milmedika - privatna zdravstvena ustanova
- 38 Inovacije / Villeroy & Boch
- 42 Inovacije / Porcelanosa Grupo
- 46 Inovacije / Royo Group
- 56 Azulejo - umjetnost keramičkih pločica
- 60 Brutalizam - pravac u arhitekturi
- 66 Građevine sa arhitektonskim nagibom
- 68 Prirodni kamen u enterijeru i eksterijeru
- 70 Urbane zelene oaze
- 74 Skulptor Quico Torres bira Krion® materijal za svoje kreacije
- 76 Novosti iz svijeta kupatila



## NAGRADE PROJEKTANFSKOM TIMU STUDIO SYNTHESIS & CAU

TIM IZ CRNE GORE, STUDIO SYNTHESIS I PARTNERSHIP CAU I STUDIO SYNTHESIS IZ PODGORICE POD VOĐSTVOM DIREKTORICE ARH. MR SONJE RADOVIĆ - JELOVAC JE OSVOJIO DVIJE PRVE NAGRADE NA 23. MEĐUNARODNOM SALONU URBANIZMA U DVIJE KATEGORIJE I TO:

### 1. PRVA NAGRADA U KATEGORIJI PLANOVI DETALJNE REGULACIJE ZA RAD:

#### Detaljni urbanistički plan "Pržno-Kamenovo II" za dio Kamenovo Vrijesno – drugi dio "Šipkov krš".

**Autorski tim:** mr Sonja Radović Jelovac d.i.a –autor  
Ksenija Vukmanović d.i.a – odgovorni planer.

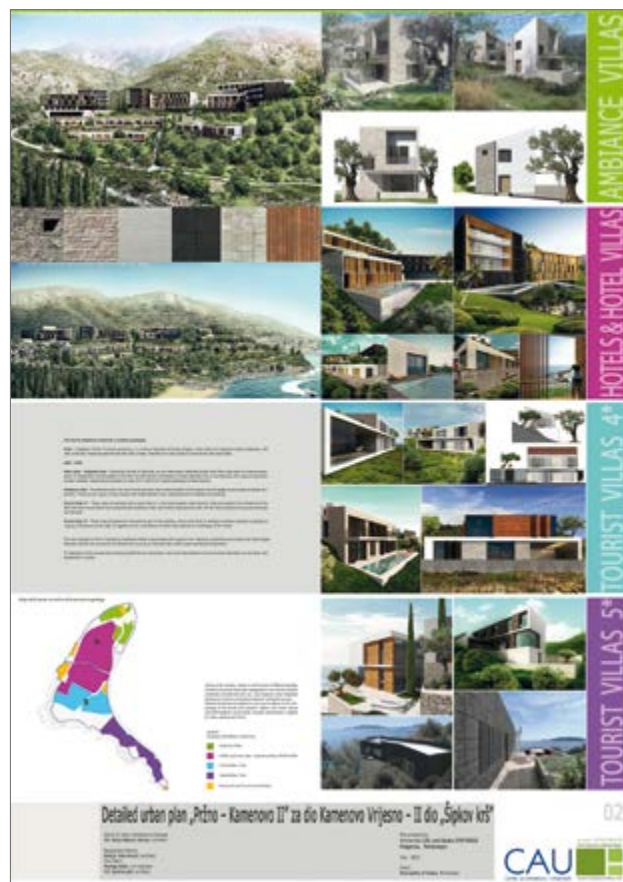
**Uži tim:** Predrag Babić d.i.g. i mr Sandra Lalić d.i.a.

**Koncept** - Plansko rješenje turističkog kompleksa Šipkov krš je zasnovano na konceptu održivosti i uravnoteženog razvoja prostora. Ova atraktivna lokacija sa neospornim razvojnim potencijalom namijenjena je izgradnji, a prirodni resursi korišćenju u mjeri koja obezbjeđuje njihovo očuvanje. Prostor DUP-a „Šipkov krš“ planiran je u skladu sa prostornim mogućnostima i ograničenjima, kako bi se spriječili prostorni konflikti, obezbijedilo kvalitetno i privlačno okruženje i ostvarili uslovi za održivi razvoj. Osnovni polazni principi za planiranje razvoja su:

- racionalno, a time i održivo korišćenje prostora,
- organizovanje novih turističkih sadržaja, koji će unaprijediti i dati novi identitet predmetnom području,
- zaštita i unapređenje prirodnih i antropogenih vrijednosti prostora.
- kreiranje ambijenta koji će stimulisati integrativne procese

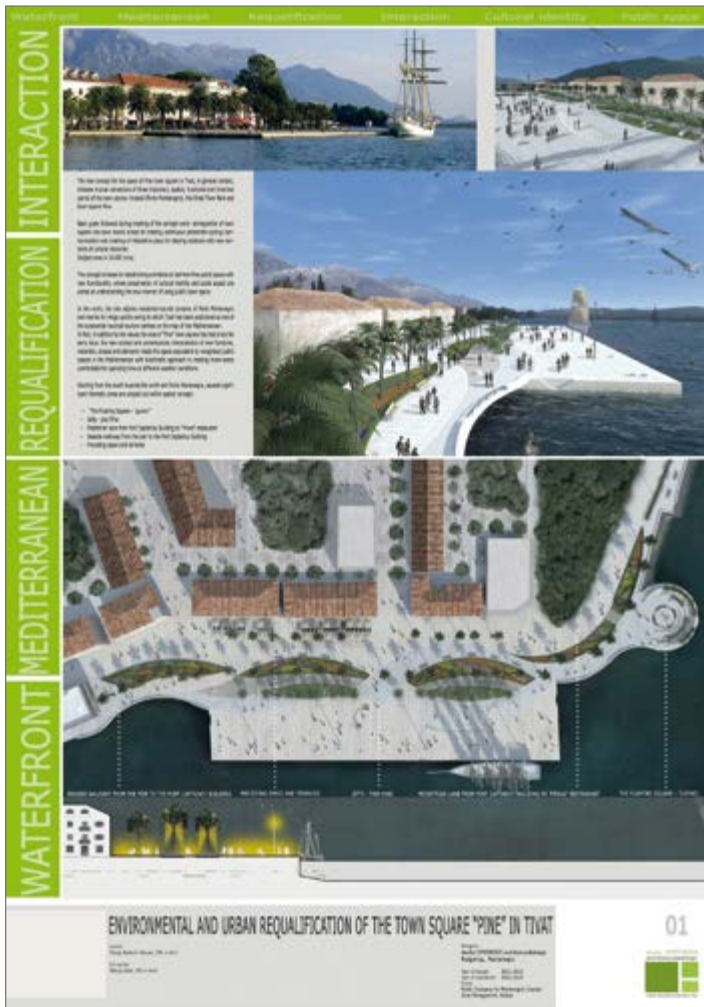
Međunarodni salon urbanizma je tradicionalna manifestacija u organizaciji Udruženja urbanista Srbije, i predstavlja smotru značajnih aktuelnih ostvarenja u oblasti prostornog i urbanističkog planiranja, projektovanja i realizacija. Internacionalni žiri 23. Salona sačinjavaju, između ostalih, članovi iz Srbije, Belgije, Slovenije, Hrvatske i BiH.

Osim navedenih kategorija u kojima je nagrađen projektantski tim studio Synthesis & CAU, za nagrade konkurišu radovi u još osam kategorija, i to za Prostorne planove, Generalne urbanističke planove, Planove generalne regulacije, Primjenu informatičkih tehnologija, Konkurse, Istraživanja i studije iz oblasti prostornog i urbanističkog planiranja, Publikacije i Studentski radovi.



▲ Detaljni urbanistički plan "Pržno-Kamenovo II" za dio Kamenovo Vrijesno – drugi dio "Šipkov krš"





## 2. PRVA NAGRADA U KATEGORIJI URBANISTIČKI PROJEKTI I REALIZACIJE ZA RAD:

### Ambijentalna i urbana rekvalifikacija gradskog trga Pine u Tivtu

**Autori:** mr Sonja Radović Jelovac d.i.a

**Ko-autor:** Marija Jakić d.i.a

Prostor gradskog trga Pine pored vrijednosti koje već dugo posjeduje, u novom kontekstu i savremenoj interpretaciji novih funkcija, materijala, formi i elemenata, se izjednačava sa poznatim javnim prostorima Mediterana gdje se bioklimatskim pristupom u pejzažnom rješavanju stvaraju mikro tematsko-klimatski ambijenti.

Novi koncept za prostor gradskog trga Pine u Tivtu u generalnom kontekstu naglašava međusobnu vezu tri važne prostorne, funkcionalne i istorijske tačke najužeg centra grada: Arsenal (Porto Montenegro), veliki gradski park i gradski trg Pine. Osnovni ciljevi tokom kreiranja koncepta su bili: re-integracija trga Pine sa gradskom matricom u cilju stvaranja kontinuirane pješačko-biciklističke komunikacije i kreiranju interaktivnog mjesta za boravak na otvorenom sa novim sadržajima kulturnog karaktera.

Koncept se takođe ogleda u stvaranju javnog prostora bez arhitektonskih barijera, sa novim funkcijama gdje su socijalni aspekti i očuvanje kulturnog identiteta u funkciji razumijevanja novog načina korišćenja javnog gradskog prostora.

◀ Ambijentalna i urbana rekvalifikacija gradskog trga Pine u Tivtu

## 23. Međunarodni salon urbanizma u Beogradu otvoren je 7. novembra u Jugoslovenskom dramskom pozorištu, za javnost je bio otvoren od 7. do 15. novembra.

Salon urbanizma je tradicionalna godišnja manifestacija Udruženja urbanista Srbije koja predstavlja smotru najznačajnijih, aktuelnih ostvarenja u oblasti prostornog i urbanističkog planiranja, urbanističkog projektovanja i realizacija. Cjelokupna ili djelimična postavka Salona prezentuje se u gradovima pokroviteljima i drugim gradovima u zemlji i inostranstvu. Učesnici 23. Salona urbanizma mogu biti članovi Udruženja urbanista Srbije i zainteresovane organizacije i pojedinci sa područja Republike Srbije, Republike Srpske i inostranstva.

### ŽIRI 23. SALONA URBANIZMA

**prof. dr Miodrag Ralević**, Beograd, predsjednik žirija **Miran Gajšek**, Ljubljana, Slovenija, zamjenik predsjednika žirija **Predstavnik ECTP-a** (Savjet urbanista Evrope), Brisel, član **Sandra Jakopec**, Zagreb, Hrvatska, član mr **Dragica Arnautović Aksić**, Banjaluka, član dr **Aleksandar Jevtić**, UUS Vojvođansko udruženje urbanista, član **Dragana Biga**, Arandelovac, član.

**MR SONJA RADOVIĆ JELOVAC ARHITEKTA**, Direktorica arhitektonskog biroa Studio Synthesis & architecture design u Podgorici, trenutno je na završnoj godini doktorskih studija: Department for Environmental Design, University "La Sapienza" u Rimu

- 2004. god. - magistrirala (Master di II livello) na Univerzitetu "La Sapienza" u Rimu, na odsjeku za Planiranje i projektovanje, razvoj urbanih područja u zemljama u razvoju

- 2007. god. - osniva arhitektonski Studio Synthesis & architecture design u Podgorici sa Predragom Babićem dipl. ing. građ.

- 2011. god. - Dobitnik stipendije italijanskog Univerziteta "La Sapienza" u Rimu za trogodišnje doktorske studije, odsjek PDTA, katedra za Environmental design. Istraživački rad fokusira ka urbanoj regeneraciji waterfront-a i modelu njegove ekološke transformacije.

- Učestvovala je na brojnim inostranim konferencijama, izložbama, radionicama. Istraživanja iz oblasti ekološkog urbanizma, inkluzivnog dizajna i participativnog planiranja usavršava na fakultetima Politecnico di Milano u Milanu i Arhitektonskom fakultetu u Beogradu.



IAKO JE NA NJEMU UČESTVOVAO RELATIVNO MALI BROJ AUTORSKIH TIMOVA, ONO ŠTO KONKURS ZA REKONSTRUKCIJU OBJEKTA STARE ŠKOLE U TIVTU DONOSI SU SVAKAKO NEKA NOVA IMENA NA CRNOGORSKOJ ARHITEKTONSKOJ SCENI ČIJI RAD U BUDUĆNOSTI TREBA ZAPRATITI. IZLOŽBA RADOVA KAO I OKRUGLI STO NA KOME SU ANALIZIRANI SVI RADOVI ODRŽANI SU 22.12.2014. U HOLU OPŠTINE TIVAT.

## REKONSTRUKCIJA OBJEKTA STARE ŠKOLE U TIVTU

Na javnom konkursu za izradu idejnog arhitektonsko-urbanističkog rješenja za rekonstrukciju objekta „Stara škola“ u Tivtu, pobijedio je rad pod šifrom „Old school hotel“ – autora „AIM Studio“ d.o.o. Podgorica, arhitekta Ivana Miloševića. Prema ocjeni stručnog žirija kojim je predsjedavao

diplomirani inženjer arhitekture Nebojša Adžić, Miloševićev rad bio je najbolji od 10 prispjelih na konkurs koji je u avgustu objavila Opština Tivat. Svrha konkursa je bila dobijanje najboljeg rješenja prostorne organizacije i funkcionalnosti, kao osnove za dalju realizaciju projekta rekonstrukcije

**I NAGRADA** AIM STUDIO  
PODGORICA, CRNA GORA  
ODGOVORNI PROJEKTANT:  
IVAN MILOŠEVIĆ



**KOMENTAR ŽIRIJA:** Proglašenjem rada pod šifrom **“Old School Hotel”** za pobjednika konkursa smatramo da je investitor dobio kompromisno rješenje, a ujedno i dobar predlog za naziv hotela. Autor je pokazao kvalitet u prepoznavanju teme faznog razvoja objekta, koju je postavio kao osnov dalje razrade.

Vještim i zrelim projektantskim pristupom envelopu objekta autor je postavio u prvi plan, i iskoristio njenu autonomiju za stvaranje novih prostornih utisaka. Naizgled gruba i statična forma je pokrenuta kroz igru sjenki, kontrast materijala i školsku proporcijску analizu i primjenu ritmičnosti. Korisnicima apartmana je obezbijedena intima, ali i osjećaj posebnosti kroz jednostavnu igru odnosa puno-prazno na nivou terasa ka čeonj fasadi.

Autor se svjesno odrekao dubljih konzervatorskih analiza jer je prihvatio sudbinu ovog objekta kao još jednu fazu u njegovoj istoriji. Postignutim oblikovnim rješenjem je obezbijedio autonomiju objekta, nezavisno od daljeg razvoja i transformacije okoline.





**KOMENTAR ŽIRIJA:** Konkursni rad pod šifrom "Interpolacija" je u potpunosti ispunio sva očekivanja raspisivača konkursa i dao odgovor na veoma kompleksan zadatak gdje se tražio spoj nostalgičnog, prolaznog, zaboravljenog, prošlog vremena i načina života sa izazovima pred kojima se našlo novo društvo, sa novim investitorima i njihovim željama i zahtjevima...

Rad "Interpolacija" je kroz sistematizovan konzervatorski pristup došao do rješenja. Dobili smo odgovor koji predstavlja i model i putokaz djelovanja ili arhitektonskog projektovanja u specifičnim okolnostima, kakve su stavljene pred učesnike konkursa za izradu idejnog arhitektonsko-urbanističkog rješenja za rekonstrukciju objekta "Stare škole" u Tivtu. Dobili smo rješenje koje nas je obradovalo i odaglo sumnju da li je konkurs pravilno raspisan i da li je konkurs opravdan. Zatvarajući oči pred izvrsnom prezentacijom, kvalitetnom analizom postojećeg stanja i raskošnom funkcionalnom razradom, nijednog trenutka nije postajala sumnja da li je duh i energija "Stare škole" sačuvana. Sjećanje na aktivan i bogat život Tivćana u prvoj polovini 20-og vijeka je interpolirano.

Rad je dobio drugu nagradu jer se javila dilema da li investitor ima novca i duha da se žrtvuje za ovakvu jednu ideju, da svoje ambicije i poslovne planove stavi u drugi plan. Pojavilo se pitanje da li su autori ovog rješenja posle svega spremni na compromise. Drugom nagradom većina članova žirija želi da ukaže da je o "Staroj školi" trebalo misliti još 1979. godine, od kada je nakon zemljotresa zgrada napuštena i prepuštena slučaju.

**AUTORSKI TIM:** **II NAGRADA**  
**IVA PETKOVIĆ**  
**ANĐELKA BADNJAR GOJNIĆ**  
**MARKO RADONJIĆ**



objekta stare škole. Riječ je o reprezentativnoj velikoj, ali zapuštenoj kamenoj zgradi koja se nalazi na platou iznad Jadranske magistrale preko puta stare zgrade Opštine Tivat u Ulici Luke Tomanovića. Ovaj objekat, izgrađen je 1898. godine, da bi 1929. bio dograđen sa još jednim krilom prema istoku. Ovaj rad koji staru školu pretvara u kondo-

hotel vrlo sličan zgradama napravljenim u Porto Montenegro inače, preferira investitor – ruski državljani Oleg Khuklij koji je vlasnik zgrade i placa oko stare škole. Inače, svrha konkursa je bila dobijanje najboljeg rješenja prostorne organizacije i funkcionalnosti, kao osnove za dalju realizaciju projekta rekonstrukcije objekta stare škole.

**III NAGRADA** **ARHI-PRO MONTENEGRO**  
**PODGORICA, CRNA GORA**  
**ODGOVORNI PROJEKTANT:**  
**DEJAN SOKOLOV**  
**AUTORSKI TIM:**  
**IVANA MILIĆ**  
**MILOŠ PETKOVIĆ**

**KOMENTAR ŽIRIJA:** "U vizuelnom utisku konkursno rješenje se naslanja na matricu novog Tivta, predstavljenog kroz arhitekturu "Porto Montenegro". Volumetrijska analiza je zasnovana na kosturu fasada



"Stare škole" ali u kompoziciji sa novim fasadnim elementima gdje dominiraju škure i žardinjere, sa zelenom terasom iznad nivoa suterena kao i sa krovnom terasom sa zelenilom karakter objekta se usloznjava i transformiše u novi prepoznatljiv ili tipski izraz mediteranske kuće.

U programskom smislu objekat je ispoštovao sve tražene sadržaje, sa izraženom racionalnošću i funkcionalnom svedenošću. Odnos prema spomeniku na uglu je usklađen sa zadatkom konkursa, uz dobro rješenje izdvajanja kamenim zidom u zaleđu ka objektu. Glavni ulaz, kako kolski tako i pješački su dobro pozicionirani, uz dobro lociranje lokala kao nezavisnih djelova objekta..."

# MIES ARCH

## MIES VAN DER ROHE NAGRADA 2015.

### NAGRADA EU ZA SAVREMENU ARHITEKTURU "MIES VAN DER ROHE": MEĐU 420 ARHITEKTONSKIH RADOVA I TRI NOMINOVANA PROJEKTA IZ CRNE GORE

Evropska komisija i Fondacija Mies van der Rohe objavili su listu od 420 nominovanih projekata koji se takmiče za nagradu Evropske unije za savremenu arhitekturu – Mies van der Rohe nagrada 2015. a među njih 420 nalaze se i tri iz Crne gore.

U nominacijama ima 27% projekata stanovanja, 24% objekata kulture, 11% nominovanih projekata u vezi obrazovanja, 5% projekata poslovnog prostora a ostalih 33% obuhvata pretežno sportske, komercijalne, projekte saobraćaja i urbanizma.

Nagrada je inicirana 1987. godine, nakon dogovora između Evropske komisije i skupštine grada Barselone. To je najviše priznanje u evropskoj arhitekturi i dodjeljuje se svake druge godine, za završene projekte u tom dvogodišnjem periodu. Dio priznanja je i novčana nagrada u iznosu od 60.000 evra. Osnovni ciljevi nagrade su da se prepozna i pohvali izvrsnost u oblasti arhitekture i skrene pažnju na važan doprinos evropskih stručnjaka u razvoju novih ideja i tehnologija i njihovih klijenata koji ih podržavaju. Nagrade se tradicionalno dodjeljuju u izložbenom paviljonu "Mies van der Rohe" u Barceloni.

## 420 ARHITEKTONSKA DJELA TAKMIČE SE ZA NAGRADU EVROPSKE UNIJE ZA SAVREMENU ARHITEKTURU – MIES VAN DER ROHE NAGRADA 2015.



Tri nominovana projekta iz Crne Gore:  
**EKO ZGRADA UJEDINJENIH NACIJA**  
STUDIO/ARCHITEKTA: DANIEL FÜGENSCHUH ZT GMBH  
GRAD/DRŽAVA: PODGORICA, CRNA GORA  
PROGRAM: VLADA/GRAĐANSKI



**VILA LA TOUT**  
STUDIO/ARCHITEKTA: BUSINESSART, MLADEN KREKIĆ, GORAN ANDREJIN  
GRAD/DRŽAVA: PODGORICA, CRNA GORA  
PROGRAM: STANOVANJE



**MLETAČKA BOLNICA / AUSTROUGARSKA KASARNA**  
STUDIO/ARCHITEKTA: SRĐAN MARLOVIĆ  
ARCHITEKTA BEOGRAD / HERCEG NOVI  
GRAD/DRŽAVA: HERCEG NOVI, CRNA GORA  
PROGRAM: OBJEKTI KULTURE

Izdanje Mies van der Rohe nagrade za 2015. godinu predstavlja i novinu, pridodatu arhitektonsku nagradu za mlade talente (The Young Talent Architecture Prize – YTAP) koja će prepoznati najbolje master studentske projekte iz Evrope. Nagrađeni mladi talenti koji započinju svoju karijeru imaju priliku da uspostave profesionalnu mrežu sa nagrađenim pobjednikom i finalistima Mies van der Rohe nagrade i izabranim mladim Arhitektom u povoju.

Cilj nagrade je da istakne skorašnje, odlične primjere arhitektonskog stvaralaštva u radovima koji su mlađi od dvije godine, a da naglasi da je moderna arhitektura društveno i kulturno ukorijenjena u evropskim gradovima i značajna u svakodnevnim životima ljudi.





[www.jacuzzi.com](http://www.jacuzzi.com)



## OTVOREN POZIV ZA REGIONALNO TAKMIČENJE DIZAJNERA - MLADI BALKANSKI DIZAJNERI 2015: "ZAJEDNIČKO TLO"

Balkanska dizajn mreža, koju čine kulturna organizacija Mikser (Beograd), Hrvatsko dizajnersko društvo (Zagreb) i Public Room (Skoplje), raspisuje peti po redu Young Balkan Designers 2015 (Mladi balkanski dizajneri 2015) konkurs, pod sloganom "Common Grounds". Konkurs je otvoren do 28. februara 2015. godine, i namijenjen je mladim dizajnerima do 35 godina iz sledećih zemalja: Albanija, Austrija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Grčka, Mađarska, Makedonija, Crna Gora, Rumunija, Slovenija, Srbija i Turska.



Predmet takmičenja mogu biti dizajn koncepti, proizvodi (namještaj, osvjetljenje, elementi enterijera, svakodnevni predmeti, kućna oprema, nepokretnosti, pomoćni proizvodi), urbane usluge, reciklirani materijali, modne konfekcije, itd. koje nude inovativna, ali i racionalna rješenja za svakodnevne probleme.

Radovi odabrani na konkursu biće dio dvogodišnjeg programa Young Balkan Designers koji podrazumijeva regionalno dizajn takmičenje, međunarodnu putujuću izložbu i program mobilnosti i edukacije za mlade dizajnere. Takođe, autori tri najbolja projekta će pohađati rezidencijalne mentorske radionice koje će biti organizovane u saradnji sa vodećim regionalnim dizajnerima i proizvođačima.

Mentori razvoja projekata su: Nikola Radeljković, industrijski dizajner, Numen / ForUse (Hrvatska), Ivana Borovnjak, industrijski dizajner, Direktor, Hrvatsko dizajnersko društvo (Hrvatska), Aleksandar Velinovski, Menadžer dizajna; Osnivač, Skopska nedelja dizajna (Makedonija), Jelena Matić, Dizajner namještaja, profesor na Beogradskom univerzitetu (Srbija), Maja Lalić, Arhitekta; Kreativna direktorka i osnivač, Mikser organizacija (Srbija).

Takmičenje je otvoreno za sve osobe do 35 godina iz

sledećih zemalja: Albanija, Austrija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Grčka, Mađarska, Makedonija, Crna Gora, Rumunija, Slovenija, Srbija i Turska. Aplikanti mogu biti individue ili grupe kreatora. Svaki aplikant može da konkuriše sa više radova.

Konkurs je otvoren do 28. februara 2015.



Balkanska dizajnerska mreža ([www.balkandesignnetwork.org](http://www.balkandesignnetwork.org)) je inovativna platforma osnovana od strane Hrvatskog dizajnerskog društva, Public Rooma iz Skoplja i Mikser organizacije iz Beograda, s ciljem pružanja strateške podrške razvoju i promociji balkanskog dizajna, kako u regionu, tako i na evropskoj i međunarodnoj sceni.





[www.hueppe.com](http://www.hueppe.com)

**HÜPPE**  
SHOWER AND SOUL

## STAMBENO POSLOVNI OBJEKAT U PETROVCU - FIDIJA

- **Investitor:** Fidija invest d.o.o Podgorica
- **Arhitektonski studio:** Green House d.o.o Podgorica
  - **Autor projekta:** Arh. Dragan Vuković, dipl.ing.
  - **Odgovorni projektant za arhitekturu:** arh. Julijana Viković, dipl.ing.
- **Projektant enterijera:** Ivana Vuković spec.sci.arh
- **Lokacija:** na katastarskoj parceli br.821 KO Petrovac, UP br. 7c -02, u zahvatu DUP\_a Petrovac Centar
  - **Godina projektovanja:** 2013.
  - **Završetak izgradnje:** 2014.
    - **Spratnost:** P+4+tavan
  - **Ukupno bruto prizemlja:** 403,97
  - **Ukupno bruto objekta:** 2.041,77



FIDIJA INVEST D.O.O. POSLUJE U SKLOPU GRAĐEVINSKOG PREDUZEĆA IGP "FIDIJA" D.O.O. IZ PODGORICE ČIJA JE OSNOVNA DJELATNOST PROJEKTOVANJE I IZVOĐENJE OBJEKATA VISOKOGRADNJE I NISKOGRADNJE. IGP "FIDIJA" D.O.O. IZ PODGORICE JE STRUČNO I KADROVSKI OSPOSOBLJENA ZA IZVOĐENJE SVIH VRSTA RADOVA, KAKO U VISOKOGRADNJI, TAKO I U NISKOGRADNJI.



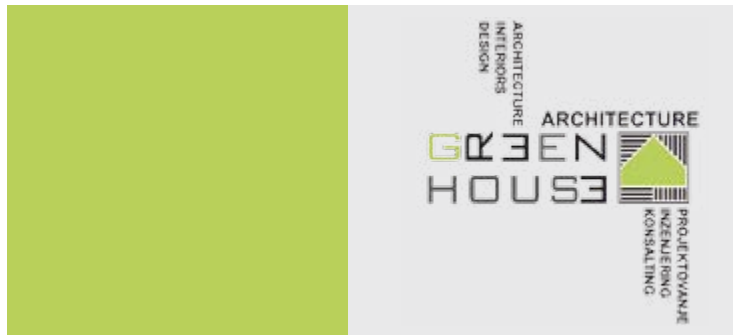
Stambeno poslovni objekat "Petrovac 3" nalazi se na glavnom šetalištu Petrovca. Izgrađen je u periodu od decembra 2013. godine, do jula 2014. godine.

Investitor, Fidija Invest Podgorica, firma koja se bavi investicionom izgradnjom i prometom nekretnina, je za potrebe projektovanja i uređenja enterijera na stambeno poslovnom objektu "Petrovac 3" angažovala arhitektonski studio Green House iz Podgorice koji je na veoma uspješan način ovim projektom dao simbol novog vizuelnog identiteta Petrovca.

Entext firma u svojoj dugoj i uspješnoj saradnji sa arhitektonskim studiom Green House, kao i u saradnji sa građevinskim preduzećem Fidija učestvovala u dijelu opremanja enterijera i eksterijera sa najsavremenijim proizvodima svjetskih brendova: fasada Ceresit, ugradni sistemi - Geberit, parket - Tarkett, keramika - FLORIM Group/Cerim, ljepila, fug mase i glet mase - Henkel, vrata - Lip Bled, sanitarije - Villeroy & Boch, česme - Hansgrohe, sistemi kanala za odvodnju - ACO, bojleri - Ariston, kade - Aquastil, tuš kabine Mos Glass-Entext, galanterija Metaform, boje i lakovi - Tikkurila, specijalna tehnika Rinascimento.





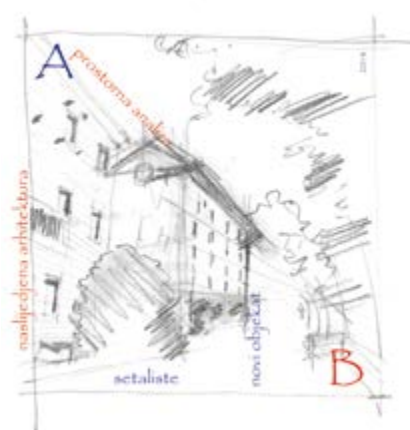


Preduzeće "Green House" d.o.o iz Podgorice je mješovito preduzeće koncipirano kao arhitektonski atelje. Bavi se poslovima u oblasti inženjeringa, projektovanja, građenja i vršenja stručnog nadzora u građevinarstvu.

"Green House" čini stručni tim u sastavu: Dragan Vuković, dipl.ing. direktor i vodeći projektant, arh. Julijana Vuković, dipl.ing. osnivač i odgovorni projektant, kao i troje mladih kreativnih arhitekata. Član je \*Montenegro Solag group\* čija se poslovna strategija temelji na primjeni i razvoju solarne i geotermalne energije, kao najčistije i ekološki najprimjerenije u funkciji zadovoljavanja čovjekovih potreba.

Do sada su imali zaključene ugovore o poslovnoj saradnji sa velikim brojem renomiranih projekatana, iz oblasti: konstrukcija, elektro instalacija, mašinskih instalacija, vodovoda i kanalizacija, saobraćaja i dr. čiji je stručni tim realizovao veliki broj referentnih objekata u Crnoj Gori.

Svi objekti Green House-a projektovani su i izgrađeni na način koji obezbjeđuje očuvanje energije i zaštitu okoline, a mjere zaštite na radu poštuju se u okviru cijele kompanije. Tokom svakog procesa projektovanja prostora podjednako se vodi računa o zadovoljavanju funkcionalnih i estetskih potreba svakog prostora.







## PRIVATNA ZDRAVSTVENA USTANOVA MILMEDIKA

Naziv projekta | Privatna zdravstvena ust. MILMEDIKA  
Autori projekta | Dijana Vučinić, spec.sci.arh.  
Marija Ičević, dipl.ing.  
Arh. studio | Arhitektonski studio DVARP, Podgorica  
Lokacija | City kvart, Podgorica  
Ukupna površina | 147 m<sup>2</sup>  
Godina realizacije | 2012.



FOTOGRAFIJE: DEJAN KALEZIĆ I BORIŠA MEDENICA

Dječija poliklinika Milmedika smještena je u tipičnom prizemnom komercijalnom prostoru otvorene osnove. Arhitektonski studio DVARP iz Podgorice je osmislio prostor koji je ujedno bio i izazov za njih, u smislu smiještanja dječije zdravstvene ustanove u kontekst savremenog enterijera.

Najveći izazov bio je smjestiti program tako da svaka prostorija bude maksimalno funkcionalna, čineći jednu funkcionalnu cjelinu sa ostatkom programa, da zadovoljava standarde propisane za zdravstvene objekte, da je dostupna osobama sa invaliditetom, da ima dovoljnu dnevnu količinu svjetlosti kao i da zadovoljava estetske kriterijume.

Naravno da je sve trebalo biti prilagođeno i djeci, prije svega njihovom doživljaju prostora kako bi se izbjegla svaka, već poznata, nelagoda koju zdravstveni objekti prouzrokuju kod njih. S tim na umu, osmišljen je prostor gdje je većina vrata i pregrada transparentna, kako ne bi bilo misterije što se nalazi iza. Rasvjeta zadovoljava kriterijume količine svjetlosti u zdravstvenim

ustanovama (za svaku prostoriju posebno definisane), ali u isto vrijeme ima boju i odsjaj koji čine atmosferu jako prijatnom.

U ulaznom holu je dio namijenjen za igru i opuštanje djece i do trenutka kad trebaju ući na pregled uglavnom zaboravljaju na onaj dobro poznati strah od medicinske ustanove. Kompletan objekat je dizajniran za 7 precizno definisanih profesionalnih pozicija od kojih je svaka imala unaprijed definisane programske zahtjeve kao i praktične zahtjeve u pogledu dimenzionisanja i namjene prostora. Kompletan enterijer, sa komadima namještaja, vratima i pregradnim elementima je dizajniran isključivo za ovaj prostor.

U saradnji sa stručnim osobljem kompanije Entext, autori projekta odlučili su se za kompletnu podnu keramiku renomiranog proizvođača iz Italije, FLORIM Group i njegovog brenda Floor Gres, kao i propratna ljepila i fug mase Henkel, česme Hansgrohe, sanitarije Catalano i sistem odvodnjavanja ACO.

Geberit tuš element sa zidnim odvodom

■ GEBERIT

# Lako i prijatno.

Geberit tuš element sa zidnim odvodom na elegantan način odvodi vodu kroz zid. Više ništa ne umanjuje uživanje pod tušem. Završna obrada maske može biti hromirana, od brušenog nerđajućeg čelika, u beloj boji ili bez ispune koju možete popuniti materijalom po vašoj želji.

→ [www.geberit.rs](http://www.geberit.rs)



U OVOM BROJU VAM PREDSTAVLJAMO ARHITEKTU SELIMA RESULBEGOVIĆA I ARHITEKTONSKI STUDIO ITAL DESIGN IZ ULCINJA, ČIJI JE OSNIVAČ. ITAL DESIGN D.O.O. OVE GODINE SLAVI 25 GODINA POSTOJANJA, I DO SADA JE "IZNJEDRIO" ZAVIDAN BROJ STRUČNJAKA, NA ŠTA SU, KAKO ISTIČU, NAJVIŠE PONOSNI. TAKOĐE IMAMO ZADOVOLJSTVO DA PREDSTAVIMO, PORED VELIKOG BROJA PROJEKATA I KONKURSA, PROJEKAT HOTELA JADRAN, KOJI SE, IAKO JE OSVOJIO DRUGO MJESTO NA MEĐUNARODNOM KONKURSU, NAŠAO U JEDNOM OD NAJPRESTIŽNIJIH ARHITEKTONSKIH SAJTOVA NA SVIJETU - ARCHDAILY.

## Arhitektonski studio **ITAL DESIGN - ULCINJ** arh **SELIM RESULBEGOVIĆ**

Arhitekta Selim Resulbegović studirao je u Sarajevu od 1970-77. U periodu od 1977-78. bio je zaposlen u SIŽ-u za stambene i komunalne poslove Ulcinj, u Skupštini opštine Ulcinj (1978-79.), Radnoj organizaciji za obnovu i izgradnju Opštine Ulcinj (1979-88.), sopstvenom birou "Vaš dom", Ulcinj (1988-92.), arhitektonskom studiju "Giuseppe Cirillo", Napulj (1992-99.), sopstvenom birou "Ital Design" d.o.o., Ulcinj (1999. gdje i sad radi).



Prateći nova događanja u arhitekturi, a radeći i u inostranstvu, Resulbegović nikad ne zaboravlja tradicionalnu arhitekturu, pogotovo potrebe uklapanja u priobalni pojas. Izbor izražajnih formi zavisi od karakteristika okruženja i programskih zahtjeva, gdje koristi svaku mogućnost, iz čega proizilaze različita rješenja, bez unaprijed zacrtanih pravaca. Raspon prelaza je velik, počev od čistih formi u ortogonalnoj šemi, primijenjenih na društvenim objektima do slobodnih na Vili Nikci, Ulcinj (1998), gdje se približava skulpturi. Objekat se našao u prijatnoj asocijaciji na bijelo platno što leluja na vjetru odslikano na nebeskom plavetnilu u čistom primorskom vazduhu i bujnom zelenilu. Za stubove koji su u sklopu ograde, znatno se nadvisujući, ne pita se zašto su tu kad nista ne nose; ne pita se jer su dobro uklopljeni: nose kompoziciju.

Uvaženi arhitekta Selim Resulbegović dosta je projek-

tovao sa koautorima, kao što je Džamijski kompleks u Baru (2000. Selim Resulbegović, Fuad Mavrić). Pored dominantni koja čine dva minareta sa stilizovanim završecima, tu je u sekularnoj arhitekturi iskorišćeno, u prilagođenoj formi, nasljeđe islamske arhitekture, po-



HOTEL "BOULEVARD", ULCINJ / OBJEKAT U FAZI IZGRADNJE



OSNOVNA ŠKOLA "MARŠAL TITO", ULCINJ / REALIZOVANO 1980. GODINE



**ZNAČAJNIJA DJELA:**

- Osnovna škola "Maršal Tito", Ulcinj (projektovana 1979.)
- Zgrada pravosudnih organa, Ulcinj (projektovana 1982.)
- Vila Nikci, Ulcinj (projektovana 1989.);
- Restoran "Barakuda" (projektovan 1999.);
- Restoran "Kalamper", Dobre Vode (projektovan 2000.);
- Džamijski kompleks u Baru (projektovan 2000., Resulbegović, F. Mavrić)
- Vila Omeragića, Bar (projektovana 2004.)
- Vila Irishkin, Ulcinj (projektovana 2004.)



ZGRADA PRAVOSUDNIH ORGANA, ULCINJ / REALIZOVANO 1985. GODINE

najviše posredstvom specifičnih otvora i ornamentike u ortogonalnoj postavci. Ali ništa nije omelo da mjesto nađu slobodnije forme koje nijesu uvijek ortogonalne. A sve da staro i novo složno opstanu.

Na objektu vila "Nikci", osjeća se prisustvo Mediterana.

Konturu nadopunjuju snažnije perforacije, dajući joj neobičan značaj, ostvarujući postupnost prelaza od otvorenog ka zatvorenom. Tu je i naznaka prijatne klime, gdje se dopunski, nizom nadstrešnica akcentira intima. Punim zidnim platnima - klasičnoj gradnji - ne može se



HOTEL (4\*), BEČIĆI (RAFAILOVIĆI) / U FAZI REALIZACIJE (2015.)



VILA "NIKCI", ULCINJ / REALIZOVANO 1989. GODINE

odoljeti u ambijentu prepunog kamena i mora. Koliko god se od toga udaljavali, pred mogućnostima novih materijala, tome ćemo se, bar povremeno, vraćati. Ali, projektujući van tog ambijenta - u centralnim prostorima, koji su često otuđeni, bez prepoznatog kontinuiteta, prirodno je da se autor, kao i ovaj, osjeća izazvan da se samo osloni na sebe - na slobodne forme izra-



DŽAMIJSKI KOMPLEKS, BAR / REALIZOVANO 2014. GODINE



STAMBENO-TURISTIČKI OBJEKAT, BUDVA (MOGREN)  
REALIZOVANO 2014.GODINE



POSLOVNO TRŽNI CENTAR, BAR / KONKURS 2006. GODINE



SPORTSKI CENTAR, ULCINJ / KONKURS 2010. GODINE



TURISTIČKI KOMPLEKS - LIMAN 1, ULCINJ  
/ IDEJNO RJEŠENJE 2010. GODINE

žavanja, zamjenjujući prirodne materijale industrijskim. On to najčešće ostvaruje na društvenim i poslovnim objektima.

Rad arhitekta Selima Resulbegovića i arhitektonskog studija Ital Design ne zaustavlja se na arhitekturi pojedinačnog objekta, već obuhvata i uređenje terena i pejzažnu arhitekturu, strogo vodeći računa o maksimalnoj interakciji sa okolnom prirodom.



HOTEL "FIVE STAR", BAR / IDEJNO RJEŠENJE 2014. GODINE



UREĐENJE TERENA U SKLOPU VILE "LIMAN" U ULCINJU / REALIZOVANO 2014.



## HOTEL JADRAN / ITAL DESIGN &amp; ARCO PROJEKT



HOTEL "JADRAN", ULCINJ / MEĐUNARODNI KONKURS, 2 MJESTO - 2011. GODINA

**Početne tačke**

Konceptualna i inspirativna polazna tačka za kreativno istraživanje i sintezu u projektovanju prostora kompleksa u hotelsko-turističkoj industriji, zasnivaju se na:

- Na uvažavanju i poštovanju vrijednosti jedinstvenog prirodnog okoliša u kojoj će buduća intervencija građenja gdje će se kao najveća vrijednost naglasiti istu-

renost rta Ratislava iz mora, dramatičnu konfiguraciju terena i jedinstvenu "arhitekturu" njenih krečnjačkih klifova sa svojim specifičnim tonovima i teksturama.

- Konfiguracija klifova - prirodnog fenomena koji se prenosi vertikalno na sam volumen hotela
- Uvažavanje nevjerovatnih prirodnih karakteristika i vjetrom oblikovanih zelenih površina, sa rijetkim i vrijednim primjercima, sa imperativom da čuvaju, štite



i promovišu „materijale“ prirode sa novim obogaćivanjem i poboljšanjem pažljivom intervencijom...

- Zaštiti, poštovati i promovisati jedinstvenu kombinaciju prirodnih elemenata mediteranskog pejzaža, kao i sintezu dramatične topografije, tektonske geometrije blagih nagiba slojeva krečnjačkog masiva, u koliziji sa liticom koja uranja u površinu mora, čudesne



nijanse i kolorni opseg boja od zelenkaste i plavičaste do tamno plave, oštri i mali zaliv koji može voditi do nekoliko pećina....

- Identifikovati i vrjednovati inkluziju velikog urbanog okruženja Ulcinja, kao prestižnog mediteranskog grada sa vrlo specifičnom urbanom strukturom na jedinstvenom terenu u sredini centralnog gradskog područja sa odličnom sintezom bogate zelene površine i arhitektonske volumetrije.

- I konačno, možda i najznačajnije jeste ujedno i jedna od najvećih potencijalnih lokacija namijenjenih za izradu hotelskog kompleksa, a to je prostorni položaj rta u epicentralnom dijelu grada Ulcinja.

## **Prostor i arhitektura**

Jedan od najznačajnijih fizičkih provokacija koja su često viđena u mediteranskom okruženju sela jeste konstantni dijalog između privatnog i javnog. Odgovor na ovo pitanje se ogleda u brojnim varijacijama i ispitivanjima odnosa, javnog i privatnog" smještaja i zajednički, stacionarni i dinamičan, otvoren i zatvoren, kontrolisani i spontani...

Ovdje predlažu specifično rješenje i delikatnu interpretaciju tradicije i koncepta, gradeći tradicionalni i regionalni kontekst.

Inspirativna istorija, fasciniranost regionalnom tradicijom, poštovanje prostornih dimenzija, senzibilnost korisnika i njihove različitosti, raznolikost njihovih sti-

lova života, potrebe i prioriteta, kao posjetioci, gosti, turisti u privremenom smještaju", zatim varijabilnost i nepredvidivost njihovih raspoloženja i osjećanja, raznovrsnosti i varijacije u korišćenju prostora, sve su to teme kojima smo se bavili u procesu organizovanja i oblikovanja u želji da se predloži bogatstvo i razno-

vrnsnost prostora i okruženja, njihove varijabilnosti i prilagodljivosti, zahtjevnosti, ispitivanje željenih i odgovarajućih odnosa i pravi balans između fiksnih i fleksibilnih, faktora" u cilju obogaćivanja prostora koji bi bio u mogućnosti da odgovori na sve izazove

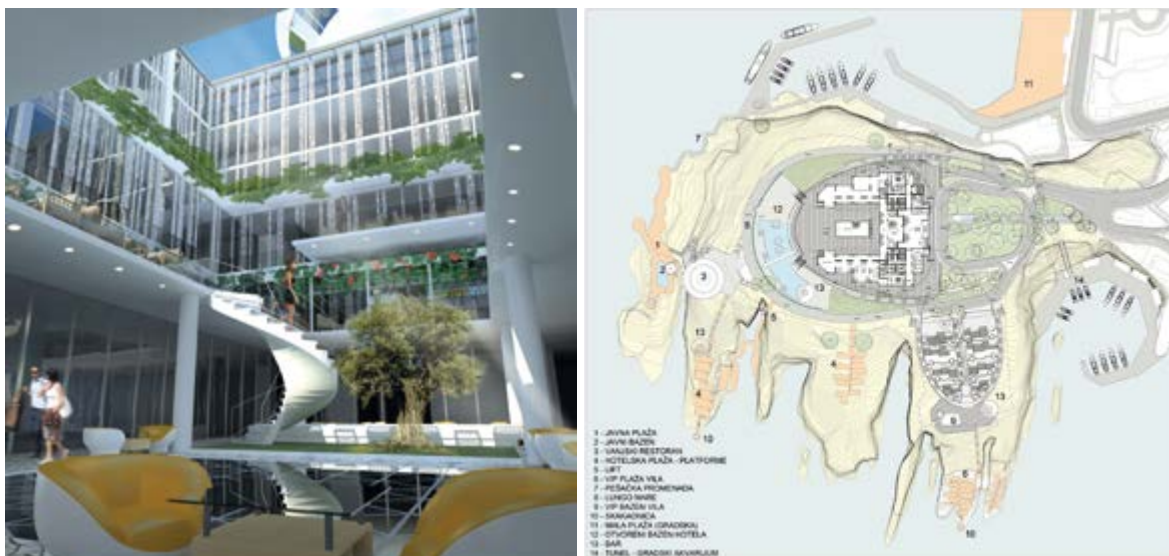
gore pomenutih tema... da ponudi fiksne i varijabilne okvire optimalne realizacije individualnih sklonosti potrošača.

Od težnje za minimalističkim korišćenjem materijala u cilju postizanja vizuelnog jedinstva forme i prostora, i harmonije u arhitektonskom tretmanu različitih programa i tipova, takođe i kreativnog dijaloga sa tradicionalnim primjenama i realizovanim elementima fasade i fasade salona i zastora.

Interpretacija koju su izabrali i njene varijacije su polazna tačka i jedan od, "impulsa" u kreiranju dekorativnih pozadina koje su zastupljene u ukrasnoj i upotrebnoj proizvodnji ovih krajeva. Asocijativnost svjetlosnih elemenata zaštite od svjetlosti su takođe intrigantni, a i upotreba i fleksibilnost, ovi elementi kreiraju živu ćeliju, i nikad istu sliku, sofisticirani grafički aspekt promjenljive fasade.







Arhitektonska volumetrija Starog grada, kao sistem-ska i informaciona baza tradicionalnih i istorijskih oblika nastalih u prostoru i sa druge strane izuzetno ekspresivna arhitektura hridi fenomena prirode, bila su dva najjača motiva, ili dvije najmočnije inspirativne energije u procesu projektovanja prostora i arhitekture, bez i najmanje želje da se imitira priroda, ili da se flertuje sa njom, ili da se imitiraju istorijske urbane forme. Sve u cilju postizanja oblasti koji će imati kvalitet da proizvede i izazove u ljudima podsticaj, ili ponudi mogućnost, inspiraciju, angažovanje, ili za relaksaciju, ili spremnost za kreativnu akciju.

Inspiracija i podsticaj moraju da stvore dramatičnu atmosferu u kojoj će objekti biti postavljeni. Kamene litice, koje su urezane u more sa talasima i vjetrom, tonalitet lokalnog krečnjaka sa vjetrovima i često burnom i talasastom površinom mora, oni bi mogli biti provokacija za prave umjetnike... stoga traženje ravnoteže gotovo kontradiktornih geometrijskih oblika, oštih i zaobljenih, ovalnih i dramatičnih... Može li moć kreativnog procesa dostići nivo forme i prostora koji će dati osjećaj prirodnosti i jednostavnosti, ili više, dostići prostor koji će ponuditi mogućnost ljudima da se osjećaju prirodno i opušteno, Kako stvaraoci mogu pokazati i dokazati da razumiju prirodu, njenu moć i njenu energiju, njenu kreativnost i njen rad, ako ne kroz želju da bude makar malo bliža...

### **Prostorna organizacija i sadržaji**

Sadržaj hotela je organizovan vertikalno i horizontalno. Funkcionalne grupe su podijeljene na dvije cjeline smještaja sa svim tipovima struktura, veličina i mogućnosti korišćenja.

Nivo prizemlja sadrži dva ulaza, sa diskretnom denivelacijom i odgovarajućim objektima. Na ovom nivou su restoran sa mediteranskim specijalitetima i restoran konoba. Centralna senzacija je unutrašnje dvorište sa velikim pogledom prema moru ali koji u odgovarajućem dobu godine može biti transformisan u zimski baštenski prostor. Centralni dio dvorišta – atrijum je otvoren i prostorno povezan sa nivoom stepeništa - 1.

Nivo – 1 sadrži komunikacione zone, glavnu kuhinju, glavni hotelski restoran sa terasom i malim centralnim zastakljenim atrijumom, vodom i zelenilom, sa zastakljenim dijelom, i u direktnoj vizuelnoj komunikaciji sa nivoom – 2.

Nivo – 2 sadrži wellness i fitness centar, zatvorene bazene, bilijar klub i noćni klub, sa odvojenim spoljašnjim ulazima.

Nivo + 1 - dizajniran je za poslovne i kulturne događaje, konferencije, promocije, biznis klub, VIP klub, sa salom za različite potrebe, piano barom...

Iznad nivoa mezanina nalaze se smještajne jedinice u više struktura, u skladu sa programom, različitih kategorija.



## / PORTRET ARHITEKTE / ALVAR AALTO



VELIKI RANKO RADOVIĆ JE, PRILIKOM OSNIVANJA ARHITEKTONSKOG FAKULTETA U NOVOM SADU, JEDAN OD ANFITEATARA (GLAVNI ANFITEATAR), NAZVAO BAŠ IMENOM ALVAR AALTO. NE SLUČAJNO...

AALTO SPADA U ONE ARHITEKTE, KOJI OSIM ŠTO SU VELIKANI ARHITEKTURE ZBOG SVOJIH DJELA, VELIKANI SU ARHITEKTURE, NA ČIJIM POSTAMENTIMA SE MOŽEMO UČITI.

SENZIBILITET I ZNANJE, KOJI JE OVAJ FINAC NOSIO U SEBI, OMOGUĆIO MU JE DA SPOJI SVE VAŽNE ELEMENTE ARHITEKTURE I NA TAJ NAČIN DOKAŽE DA ARHITEKTA NIJE SAMO PROJEKTANT, VEĆ I ISTORIČAR, GEOLOG, GEOGRAF, INOVATOR, SOCIOLOG, UMJETNIK, EKONOMISTA....

DUŽNOST ARHITEKTE JE DA PROJEKTUJE SVE OKO SEBE...OD VAZE DO ULICE...SVE JE PODJEDNAKO VAŽNO...

# ALVAR AALTO

Alvar Aalto je bio istraživač i inovator, smatra se pionir modernе arhitekture, stvarao je toplu atmosferu i osebnjuni ambijent, a i danas se dive njegovom istančanom smislu za detalj i odličnim svjetlosnim rješenjima.

Rođen je u Finskoj 3.februara 1898., a umro u Helsinkiju 11. maja 1976., tako da je period njegovog rada bio povezan sa idejama njemačkog „Werkbunda“, pod

čijem je uticajem bio, i koji je objedinjavao napredne umjetnike i arhitekthe toga doba.

Studirao je na Politehnici u Helsinkiju od 1916., diplomirao je 1921., bio je đak Armasa Lindgrena i Larsa Soncka.

Aalto je otvorio svoj prvi biro u Jyvaskula i 1925. se oženio arhitekticom Aino Marsio, koja je bila njegov





# VILLA MAIREA

Vila je sagrađena u Mairea 1939. kao kuća modernog boravka za Maire i Harri Gullichsen, koji su bili vatreni ljubitelji i promoteri umjetnosti. Progresivni i bez predrasuda, bili su zainteresovani za modernističkih apstraktnu umjetnosti i utopijske ideologije. Dizajneri njihovog doma, istomišljenici arhitekti Aino i Alvar Aalto, dobili su odriježene ruke i priliku za neograničeno eksperimentisanje.



Objekat generiše jedinstvo totalnog umjetničkog djela, koji je dostigao svjetsko priznanje kao jedan od najvećih remek djela arhitekture 20. vijeka.

U radu Alvar Aalta, Vila Mairea predstavlja fazu njegove smjene sa pojednostavljenim oblicima funkcionalizma u pravcu više organske moderne arhitekture koja kombinuje motive iz različitog porijekla. Enterijer vile bio je djelo Aino Aalto.



"Korišćenje individualnog dizajna je kao vrsta testa u laboratoriji, gdje se stvari mogu napraviti ali ih je nemoguće masovno proizvoditi, ali kako test postepeno napreduje, uz naprednu tehnologiju, postaju opšte dostupne".

*Aino i Alvar Aalto 1939. u finskom Architectural Review*



## / PORTRET ARHITEKTE / ALVAR AALTO

najvažniji saradnik sve do njene smrti 1949.g., iznad svega u držanju produkcije i uprave firme Artek drvenog namještaja, koji je prvo zamišljen 1928.god. u vezi sa konstrukcijom Sanatorijuma u Paimio-u.1927.god.

Aalto je napustio Jyväskylä u kojoj je projektovao nekoliko važnih zgrada, radove koji pripadaju njegovom prefunkcionalnom i neoklasičnom periodu.

On se nastanio u Turku koji je bio tada finski najumjetničkiji i predusretljiv grad. To su bile ključne godine u njegovom razvoju kao arhitekta, period u kome su njegovi radovi dokazali isti pravac i isti nivo kvaliteta kao i najistaknutiji i najsavremeniji rad u srednjoj Evropi.

Aalto i njegova porodica su se preselili u Helsinki 1931. godine, događaj koji je označio kompletnu integraciju u finski kulturni život. Veoma važan Turku period zaokru-



*Helsinški univerzitet tehnologije*



žio se zaokretom i promjenom Aaltovog rada i finskom arhitekturom uopšte ka modernizmu. U isto vrijeme, njegov rad u Turku predviđao je kasnije potpun razvoj Aaltovog stila. Radovi iz ovog perioda već su skratili spoljne karakteristike Aaltove arhitekture: kapacitet da bude i u vremenu i vanvremenska.

Za vrijeme ratnih godina Aalto je bio na frontu i period neposredno posle rata je karakterističan po aktivnom angažovanju na rekonstruktivnim radovima u Finskoj, uključujući razvojni plan za porušen glavni grad finskog laplanda Rovaniemi, koji je nacrtao 1944-5.godine. U tom periodu prekinut je kreativni razvoj arhitekture, da bi oko 1950.godine njegova plodna razmišljanja i mašta bila direktno usmjerena, ka čak mnogo složenijim problemima, razmatrajući simultano fundamentalne fizičke, psihološke, socijalne i kulturne potrebe tog doba.

To je takođe bio period učešća urbanizma, kulminacija u njegovim različitim planovima za centar glavnog grada





# PAIMIO SANATORIJUM

Paimio Sanatorium je bivši sanatorijum za oboljele od tuberkuloze u Paimio-u, Finska. Zgrada je završena 1932. godine, a danas je dio Univerzitetske bolnice Turku. Sanatorium je nominovan da postane pod zaštitom UNESCO-a. Iako je zgrada predstavlja "modernistički" period Aalto karijere, a zatim mnoga načela Le Corbusierovih pionirskih ideja za modernističku arhitekturu (npr trakaste prozore, krovne terase, estetiku kroz odlike mašine), takođe je nosila sjeme Aaltovog kasnijeg koraka ka sintetičkom pristupu. Na primjer, glavni ulaz je obilježen u obliku kupole za razliku od modernističkog dizajna toga doba. Aalto i njegova supruga Aino su dizajnirali kompletan namještaj sanatorijuma i enterijera. Neki komadi namještaja, prije svega Paimio stolica, još uvijek je u proizvodnji od strane firme Artek. Aaltova polazna tačka za dizajn sanatorijuma je bila da je sama zgrada saradnik u procesu liječenja. Na primjer, posebna pažnja je posvećena dizajnu soba pacijenata.



*Stolica "Paimio" (1931)*

## / PORTRET ARHITEKTE / ALVAR AALTO

---

Finske od 1959. do 1973. godine.

Aaltova druga žena, koju je oženio 1952. godine je takođe bila arhitekta i saradivala je u njegovim kasnijim radovima.

Pored rada u Finskoj, Aalto je odgovoran i za serije projekata izvan Finske.

Ono što je najvažnije je da je Aaltova arhitektura, primjer praktičnosti iz razloga što je dostigao apsolutnu kontrolu u rukovanju i manipulisanju tehnikom i prostorom, učešćem i uključivanjem ljudskih i psiholoških potreba, a od materijala je najviše upotrebljavao ono što je bilo dostupno u okruženju gde je radio, odnosno, drvo i ciglu.

Tako arhitektura postaje čvrsta, funkcionalna, ergonomična, atraktivna i, što je danas najbitnije, po pristupačnim cijenama.

Dokaz njegove svestranosti i širokog obrazovanja su njegova djela, jer je kao kompletni arhitekta projektovao porodične kuće, stambene zgrade, bolnice, pozorišta, biblioteke, crkve, namještaj, svjetiljke i stolice.



## VAZA "SAVOY"

Aalto Vaza, Savoy vaza, je komad stakla kreirana od strane Alvar Aaltoa i njegove supruge Aino Marsio je postala međunarodno poznati kulturni komad finskog dizajna. Vaza je jedan u niza proizvoda kreiranih od strane Alvar Aaltoa i Aino za luksuzni Savoy restoran u Helsinkiju koji je otvoren 1937. godine.

Dizajn je inspirisan haljinom jedne Sami žene i nastao je od niza crteža olovkom na kartonu. Aalto je stvorio početne prototipe duvanjem stakla u sred sastava od drvene konstrukcije zaglavlje u zemlji. Početna proizvodnja vaze nije bila bez problema i originalna ideja korišćenja kalupa izrađenih od tankih limova primoranih zajedno da formiraju zatvorene Sinuous oblike morala je biti napuštena. Vaza je prvobitno proizvedena od strane fabrike staklara pomoću drvenog kalupa.

Ova vaza je kasnije prikazana na Svjetskom sajmu u Parizu i originalna visina Savoy vaze bila je 140 mm. Proizvedena je u skoro punom spektru boja. Njena jednostavnost popularna je i u 21. vijeku.

Manje verzije vaze, baš kao što ih je Aalto dizajnirao, sa vidljivim šavovima i u blagom luku u bazi, i dalje se proizvode u u fabrici stakla u Finskoj. Veće verzije su napravljene pomoću Aaltovog dizajna, ali bez šavova.

U posljednje vrijeme vaza je postigla iskonski status, inspiriše savremene dizajnere uključujući Jan Cvrtnika, Maksima Velcovskog i Tobi Vonga.





A dokaz njegovog umjetničkog senzibiliteta je upravo njegov način života. Volio je dobro društvo, kvalitetna pića i putovanja, a zarađeni novac nije trošio na kupovinu stvari, automobile ili gradnju skupocjene vile nego na prijatelje.

Namještaj, svjetiljke i drugi predmeti dizajnirani od Aalta u vezi su sa individualnim projektima zgrada 1928.godine i proizvedeni pod njegovim nadzorom odražavaju iste razvojne stepene i faze koji su viđeni u arhitekturi. Njegova unutrašnja oprema je zamišljena kao odvojeni dio posebne zgrade kojoj je namijenjena, ne bi trebalo da bude smatrana samo instrumentom, već kao prvi aspekt sveobuhvatne kreativnosti i vizije autora.

U Finskoj postoje muzej, fondacija koja je smještena u njegovoj porodičnoj kući i Akademija Alvara Aalta, koja proučava njegovu arhitekturu, održava seminare i simpozije i izdaje časopis Ptah. Muzej se sastoji od nekoliko zgrada i ima sređenu arhivu, u kojoj se brzo i jednostavno mogu pronaći svi projekti iz goleme Aaltove ostavštine.

Pouka, koju nam učenje od Aalta donosi: Ne postoji posao, koji nije posao arhitekta.

Tradicija, kultura, sociološke prilike, psihologija, tehnologija, ekonomičnost, klima, umjetnost, politika, grane su koje svaki arhitekta mora savršeno poznavati da bi bio kompletan.

## CRKVA TRI KRSTA

Ova crkva je dio urbanističkog plana za industrijsku zajednicu Imatra, u jugoistočnoj Finskoj, koji je završen 1953. To je bio tek osnovani grad koji apsorbira tri postojeće populacije. Projekat je bio posljednji korak za završetak plana .

Dizajn crkve počinje od opšteg oblika nepravilnog trapeza, koji je zajednički i u drugim crkvama, ali ga Aalto razvija u oblik koji čini tri hale na terenu. Konzervativna priroda Crkve prisiljava da Aalto ispunji zahtjeve kao što je prolaz do oltara, tijelo sa desne strane oltara i pripovjedaonica sa lijeve strane. Unutrašnjost je gotovo potpuno bijela, sa ogromnim rebrima da rasvijetle prostor, i talasastim zidovima, sa odvajenim spoljnim i inutrašnjim oblogama kako bi se omogućilo da se mobilni zidovi mogu sakriti .

Zato se Crkva može podijeliti na tri dijela. U crkvi postoje mjesta za 800 lica. Prozori su visoko, što stvara fascinantno prikaz svjetlosti i sjenke .

Crkva Tri krsta je završena 1957. godine.

DIZAJNER TOM DIXON JE U KONSTANTNOJ POTRAZI ZA INOVATIVNIM NAČINIMA KORIŠĆENJA, TJ REDIZAJNIRANJA, ARHAIČNIH TEHNIKA MASOVNE INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE, KOJE USPJEŠNO KOMBINUJE SA NAJSAVREMIJIM TEHNOLOGIJAMA IZRADA NAMJEŠTAJA. VEĆ TRI DEZENIJE, OVAJ NEOBIČNI DIZAJNER KREIRA PREDMETE KOJI SU PUNI EMOTIVNOG NABOJA. NJEGOVI RADOVI, NA PRVI POGLED, DJELUJU „MASIVNI“, ALI UVIJEK „ODIŠU“ NEODOLJIVIM BRITANSKIM HUMOROM I OPTIMIZMOM. NJEGOV KONCEPT SE ZASNIVA NA RAZUMJEVANJU UPOTREBNE VRIJEDNOSTI ODREĐENOG PREDMETA, I, SVAKAKO, POŠTOVANJU MATERIJALA I TEHNOLOGIJE PROIZVODNJE. ČESTO KORISTI „BANALNE“ FORME KOJE POSTAVLJA U DRUGAČIJE ZNAČENJE I DRUGAČIJI KONTEKST.

# TOM DIXON

## INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA KAO INSPIRACIJA

(Britanska dizajn ikona - Tom Dixon)

Tom Dixon je britanski dizajner koji je inspirisan jedinstvenim britanskim nasljeđem. Sopstvenu kompaniju i brend Tom Dixon osnovao je 2002. godine, a rad kompanije se zasniva na dizajnu i proizvodnji rasvjete i namještaja. Proizvodi kompanije se mogu naći u prodaji u oko 50 – tak zemalja u svijetu, a minimum jednom godišnje se pojavi i nova kolekcija ove dizajnerske kuće.

Rođen 1959. godine u Sfaksu, u Tunisu, od majke francusko - litvanskog porijekla i oca Engleza, Dixon se sa četiri godine seli u Englesku i provodi svoje školske godine u Londonu. Pohađao je Umjetničku školu Čelzi (Chelsea Art School), ali samo šest mjeseci, pošto mu je saobraćajna nesreća sa motorciklom osujetila bilo kakvu umjetničku ambiciju i vezala ga za bolnički krevet čitava tri mjeseca. Međutim, to ga nije naročito spriječilo da nastavi sa radom. Karijeru započinje 1983. godine, u jednom londonskom noćnom klubu, gdje dizajnira metalni namještaj za sjedenje. Godine 1987. Tom Dixon osniva sopstveni biro „Dixon PID (Space)“, gdje dizajnira kolekcije namještaja i lampi u ograničenim serijama. Početkom devedesetih godina počinje da dizajnira predmete za masovnu proizvodnju za kompaniju Cappellini – stolice „Kitchen“, „S“ i „Bird“. Cappellini i dalje proizvodi stolicu „Pylon“, koju je Dixon dizajnirao 1989. godine, a koja izgleda kao skulptura izrađena od velikog broja tankih čeličnih šipki, međusobno zavarenih, u potpunosti ručno rađena.

Tom Dixon je u konstantnoj potrazi za inovativnim načinima korišćenja, tj redizajniranja, arhaičnih tehnika masovne industrijske proizvodnje, koje uspješno kombinuje sa najsavremenijim tehnologijama izrade namještaja. Već tri decenije, ovaj neobični dizajner kreira predmete koji su puni emotivnog naboja. Njegovi radovi, na prvi pogled, djeluju „masivni“, ali uvijek „odišu“ neo-

doljivim britanskim humorom i optimizmom. Njegov koncept se zasniva na razumjevanju upotrebne vrijednosti određenog predmeta, i, svakako, poštovanju materijala i tehnologije proizvodnje. Često koristi „banalne“ forme koje postavlja u drugačije značenje i drugačiji kontekst. Nije zagovornik trendova u dizajnu, već kva-







*Dizajnira stolicu „S“ za masovnu proizvodnju za kompaniju Cappellini*



*„Pylon“ - stolica koja liči na skulpturu - izrađena je od velikog broja tankih čeličnih šipki, međusobno zavarenih, u potpunosti ručno rađena*



*Stolica „Peg coffee“ izrađena je od drveta i izuzetno je prilagodljiva*

liteta proizvoda.

Tokom devedesetih godina postaje kreativni direktor fabrike namještaja i kućnih potreština Habitat, čime je značajno uticao na izgradnju ukusa „srednje klase“, i širenje savremenog izraza u opremanju enterijera, kako stambenih, tako i javnih, komerci-

često „pozajmljene“ iz auto – industrije, proizvodnih linija kuhinjskog posuđa ili medicinske opreme. Tako, na primjer, intenzivno duboku crvenu boju, nekada karakterističnu za šerpe i lonce, nastalu procesom emajliranja, vješto koristi kao završnu obradu lampe „Lean“. Isto tako, koristeći tehnološke mogućnosti fabrike

Kroz masovnu produkciju predmeta za svakodnevnu upotrebu obezbijedio je izloženost jednog tradicionalnog društva kvalitetnom savremenom dizajnu.

jalnih... Uz promovisanje sopstvenog izraza i rada, afirmisao je i danas svijetski poznate dizajnere, kao što su braća Bouroullec. Kroz masovnu produkciju predmeta za svakodnevnu upotrebu obezbijedio je izloženost jednog tradicionalnog društva kvalitetnom savremenom dizajnu. Kao majstor inovacije, ali i marketinga, više puta je, tokom Londonske nedjelje dizajna, organizovao besplatnu podjelu stolica i lampi, koje je sam dizajnirao. Dizajn Tom Dixon – a veliča industrijsku prošlost i zrači ponosom pripadanja kulturi koja je bila pokretač industrijske revolucije. Tehnike koje koristi pri obradi materijala su izrazito neobične,

za proizvodnju stubova saobraćajne signalizacije, dizajnira „Jack Light“ – objekat za sjedenje i osvjetljenje.

Dixon inspiraciju nalazi i u materijalima koji nam intuitivno bude osjećaj topline, materijalima kao što su bakar i filc. Tako je i stvorena kolekcija lampi koje po površini imaju tanak sloj bakra, kao i svjetiljka „Felt“, čiji je abažur izrađen od filca, a tehnologija izrade je slična tehnici izrade šešira. Svjetlo koje ove svjetiljke emituju ima posebnu toplinu i pojačava asocijacije koje bude površine ovih predmeta. Lampa nazvana „Etch“, još jedan dizajn inspirisan materijalom, je napravljena od veoma tanke i krhke metalne



## / PORTRET DIZAJNERA / TOM DIXON

„Jack Light“ – objekat za sjedenje i osvjetljenje



mreže. Da ne bi dolazilo do deformacija i lomljenja, Tom Dixon je koristio znanja iz geometrije da bi joj dao stabilnu strukturu. Naravno, bila je potrebna i veoma precizna tehnika obrade metala,



Kancelarijski set za radni sto



lampa „Felt“ je izrađena od filca, a tehnologija izrade je slična tehnici izrade šešira

kakva se koristi u proizvodnji električne opreme. Rezultat je prilično impresivan - dobijen je oblik školjke, a lampa bez problema može stajati i ukrašavati bilo koji enterijer.

Uža specijalnost Tom Dixon-a su svjetiljke, lampe i uopšteno rasvjeta, izrađena od različitih vrsta metala, ali on je jednako uspješan i u dizajniranju namještaja od drveta. Stolica „Peg coffee“ svakako potvrđuje ovu konstataciju. Izrađena od drveta, izuzetno prilagodljiva, može se „iskoristiti“ i kao neobavezan komad namještaja i uz elegantno uređeni prostor.

Izmještanje oblika u drugi kontekst je još jedan od Dixon - ovih kreativnih pristupa. Konture posuda za hranu i piće iz indijske kulture bile su inspiracija za kolekciju lampi „Beat Light“.



Pri izradi lampi kao što je „lean“, dizajner Tom Dixon koristi tehnološke mogućnosti fabrike





Prošle godine, na Milanskoj nedjelji dizajna, Tom Dixon je predstavio novu kolekciju svoje kompanije. Kolekcija „Industry“ uključuje ekskluzivne komade namještaja, koji su se pravili i prodavali na sajmu. Od novih proizvoda iz ove kolekcije posebno se izdvaja „Void“ – luster sa duplim dnom i „zidovima“, a koji može biti izrađen od bakra, mesinga ili čelika. Osim nove kolekcije, na nedjelji dizajna je prika-



*lampa „Flet“ može poslužiti kao plafonjerka, zidna, podna, ili stona lampa*

zan i novi projekat „Virtual Milan“, koji je omogućio svim on – line posjetiocima, širom svijeta, da „prošetaju“ kroz štand kompanije Tom Dixon u Superstudio Più u Milanu. Ovaj virtuelni projekat su podržali Design Bar i 3DVIA Technology, Dassault Systemes.





Još jedna od novosti iz kompanije Tom Dixon je minimalistička linija super - efikasnih OLED lampi, izrađena u saradnji sa Philips Lumiblade. Kolekcija je nazvana „Flat Lamp“ i koristi efikasnu OLED tehnologiju (OLED = Organic Light Emitting Diodes), a može se naći u tri različita oblika krug, pravougaonik i kvadrat, koje, u zavisnosti od potrebe, mogu poslužiti kao plafonjerke, zidne, podne ili stonje lampe.

Kao dizajner i enterijerista radio je sa mnogim poznatim kompanijama i dizajnerima, od kojih se izdvajaju: Asplund, Cappellini, De Vecchi, Driade, Inplate, Moroso, Salviati, Swarovski, Terence Conran; kao i modni dizajneri: Jean Paul Gaultier, Romeo Gigli, Ralph Lauren i Vivienne Westwood.







[www.effegibi.it](http://www.effegibi.it)

**effegibi®**

## mr.arh Nikola Marković

### arhitekta, dizajner, slikar

mr Nikola Marković, akademski slikar, diplomirao je 1993. godine na Fakultetu Likovnih Umjetnosti na Cetinju i stekao zvanje magistra slikarstva na istom fakultetu 2006. godine. Po diplomiranju bio je zaposlen 1999. godine na mjestu umjetničkog direktora kompanije ABM studio i na mjestu izvršnog direktora kompanije Hot Moon lounge nalazio se od 2007. do 2010. god. U svojstvu predavača angažovan je 2008. na FVU Univerziteta Mediteran u Podgorici na predmetu Modni dizajn i ko-

stimografija. Od 2001. godine radi po ugovoru o autorskom djelu u svojstvu idejnog pro-

*Inspiraciju nalazi prije svega u tajnama forme i pokreta kojom se na gotovo savršen način ispoljava žensko tijelo. Inspiracija kao i fascinacija često idu ruku pod ruku i one nas preokupiraju nekako uvijek nudeći u svom otkrivanju nove i nove vrijednosti uživanja i ugođaja koji nosimo duboko u sebi... Gotovo nikada nas ne inspiriše ono sto ne volimo ili ne želimo.*

jektanta u pet domaćih i više inostranih kompanija i opština. (Mirax, Top Hill, Slav. life company, Zavala Invest, hotel Petrov, hotel Romanov na sv.

Stefanu i hotel Aleksandar u Novom Sadu, opština Podgorica i opština Budva). Za navedene firme i poslodavce učestvovao je u projektovanju i izvođenju 18 objekata, među kojima su diskoteke Miracle Lounge, Top Hill, Mirax u Budvi, zatim objekti Auramontenegro u Bečićima, Titanic i Nosorog u Moskvi, casina Volcano 1,2 i 3 u Podgorici, restorane Maša (idejno rješenje) i Romanov u Podgorici i Sv. Stefanu, poslovne centre u Budvi i Podgorici, 6 luksuznih vila s projektovanjem arhitekture, enterijera i





eksterijera. U svojstvu glavnog projektanta radio je projekt i izvođenje unikatnog mobilijara i kompletnog uređenja pješačke staze na Zavali 2008g, lokacija Bečići, Budva. Autor

U svom umjetničkom i stručnom radu Nikola Marković je imao niz veoma zapaženih izložbi, kao i jedan broj autorskih radova u određenim oblastima industrijskog oblikovanja i grafičkog dizajna.

je unikatnih umjetničkih kolekcija hotela Romanov na sv Stefanu, hotela Monte Casa u Petrovcu i hotela Aleksandar u Novom Sadu, pomenute zbirke su stalna izložba navedenih objekata sa preko 400 umjetničkih djela i eksponata. Na poziv kompanije Nika Group iz Moskve 2011g radio idejni projekt naselja "Čajka Rezidens" u Sočiju. U statusu slobodnog umjetnika je od 1998 godine iu svom radu je do sada ostvario 23 samostalne izložbe u

Rad na enterijeru podrazumijeva poklanjanje pažnje svakom detalju u onoj mjeri koja je neophodna da bi se postigao određeni efekat. Najviše pažnje i vremena posvećuje kreiranju projekta rasvjete, jer ona na kraju suvjereno i dominantno vlada svim utiscima o izvedenom prostoru i o samim detaljima kao i načinu kako ih mi kao krajnji korisnici konzumiramo.

## Izvedeni arhitektonski projekti

- 2008 - 2011 - Top Hill diskoteka, Budva
- Akva park na brdu Topliš, Budva
  - Hotelski kompleks Aura Montenegro, Bečići
  - Mirax diskoteka (Miracle lounge), Budva
  - Šetalište na Zavali, Budva
  - Kazino Volcano2, Podgorica
  - Kazino Volcano3, Podgorica
  - Zgrada Biznis centra, opština Budva
  - Idejni projekat Kite plaža, Ulcinj
- U izvođenju:**
- Urbanistički i Idejni projekat za plažu i poluostrvo Kalardovo kod ostrva cvijeća, lokacija opština Tivat
  - Za kompaniju Nika Group iz Moskve 2011. godine uradio idejni projekt naselja "Čajka Rezidens" u Sočiju
- 2007
- Restoran klub Hotel Romanov, Sv. Stefan (glavni projekat enterijera)
  - IPTV show room T-com, ul. Slobode, Podgorica
- 2005
- Gradska knjižara Podgorica
- 2004
- Ultra Beauty center Vektra



- 2003 - Podgorica (glavni projekat enterijera)  
- Javni projekat rješenja trga u Podgorici (međunarodni konkurs)  
- Projekat rješenja kružnog toka trga Slavija u Beogradu, tema konkursa Spomenik modernoj Srbiji (međunarodni konkurs)  
- Aluna Ultra beauty center, Novi Sad (glavni i izvođački projekat enterijera i rekonstrukcije objekta)
- 2002 - Idejni projekat trga ugao poslovnog centra Vektra (po pozivu), Podgorica
- 2000 - 2010 - Šest luksuznih vila i kuća rezidencijalnog tipa (idejni i glavni arhitektonski projekti)  
- Osam luksuznih stanova sa izvedenim projektima unikatnog enterijera
- 1994 - Idejno rješenje diskoteke Titanik, Moskva
- 1993 - Sport Gym private club Nosorog, Moskva

Gostovao je i prezentovao radove na Belgrade design week 07 u svojstvu posebno odabranog izlagača



ghost project-a u izboru Maje Vidaković\* u funkciji selektora za oblast industrijski dizajn.

okviru disciplina i tehnika kojima se bavi u raznovrsnim oblastima umjetničke prakse. Magistarsku tezu Nastavno - naučnom vijeću AUP prijavio je početkom 2011. godine nakon čega je stekao zvanje magistra nauka arhitektonsko urbanističkog projektovanja. Od septembra 2013. godine kao predavač angažovan je na fakultetima FDM i Politehnika na Univerzitetu Donja Gorica u Podgorici.

Dobitnik je više domaćih i međunarodnih nagrada i priznanja u oblasti likovne umjetnosti i dizajna.



/ PROJEKTI /

## Projekat Porto Skadar Lake KREATIVNI TIM SWEETHOME4.ME

U SARADNJI SA MR.ARH NIKOLOM MARKOVIĆEM I KREATIVNIM TIMOM SWEETHOME4.ME, U PRI-  
LICI SMO DA VAM PREDSTAVIMO DIO ISTRAŽI-  
VANJA I RADOVA NASTALIH ZA PROJEKAT JEDIN-  
STVENOG KOMPLEKSA PORTO SKADAR LAKE.

Ideja o firmi koja bi okupila najkreativnije pojedince u jedan kreativno kordiniran tim za razvoj eko dizajna usklađenog sa bioničkim principima je nešto što je prije deset godina predstavljalo daleki san pogotovo kada je riječ o Balkanu. Prije tri godine taj proces je uspješno otpočeo svoj put predstavljajući danas po-  
javu jedinstvenog tima profesionalaca za koje je po-

**KADA GOVORIMO O STRUKTURI PROSTORA SKADAR-  
SKOG JEZERA NAJVAŽNIJE JE ISTAČI DA JE ON JEDAN OD  
NAJLJEPŠIH EVROPSKIH NACIONALNIH PARKOVA, STJE-  
CIŠTE RIJETKIH I UGROŽENIH BILJNIH I ŽIVOTINJSKIH  
VRSTA, NEKADA ISTORIJSKO GNIJEZDO NAŠE KULTURNE  
TRADICIJE, I USKORO ZAHVALJUJUĆI OVAKVIM I SLIČNIM  
PROJEKTIMA BUDUĆA VERTIKALA SAVREMENOG CRNO-  
GORSKOG ELITNOG TURIZMA.**

jam kreativnosti uvijek bio i ostao bez kompromisa. Cilj oformljavanja ovog tima je razvojna paradigma koja će slične timove oformiti i u drugim regijama sredozemlja i njihov potencijal uključiti u najelitnije projekte koji će u tim regijama biti zastupljeni. Vjeruju da jedan prostor i njegov jezik arhitekture najbolje može razumjeti i osjetiti samo onaj dizajner koji je u njemu i odrastao. Stoga su za ovaj jedinstveni

**U SARADNJI SA INVESTITOROM ODLUČILI SU SE ZA PRO-  
JEKAT U KOJEM SE SVI SEGMENTI KAO ŠTO SU RASVIJETA,  
MOBILIJAR I DETALJI UMJETNIČKE PRAKSE NEPOSRED-  
NO USAGLAŠAVAJU SA ČITANJEM TRADICIONALNOG JE-  
ZIKA ARHITEKTURE KARAKTERISTIČNOG ZA PODRUČJE  
SKADARSKOG JEZERA I NJEGOVOG OKOLIŠA.**

projekat Porto Skadar Lake imali punu saglasnost investitora u pravcu što dublje eksploatacije kreativnih potencijala sredine u kojoj se ovaj projekat treba odvijati.

Postavka izrade projekta koji bi po prvi put na prostoru Balkana definisao unikatni dizajn enterijera (sa postavkom total design koncepta) činila je i čini osnov istraživanja SweetHome4.me. Enterijer je tako postao struktura nadovezivanja i pripadanja eksterijeru. Time je sklad netaknutog prirodnog okruženja (poznatog po izuzetnoj ljepoti i neuporedivom istorijskom značaju koji se u prostoru Skadarskog jezera odigravao vjekovima) postao inspiracija estetskoj strukturi arhitekture unutrašnjeg prostora ovog jedinstvenog kompleksa.



## Easy Clean sistem za ispiranje i Direct Flush tehnologija

### DIRECTFLUSH SUBWAY 2.0

INOVATIVNA TEHNOLOGIJA.

Perfektan dizajn za  
najveći stepen čistoće.

#### PREDNOSTI

##### Higijena:

- Lako održavanje i besprekorna higijena
- Precizan vodotok vode sve do otvorenog ruba

##### Efikasnost:

- Idealan protok vode za maksimalan efekat
- Ušteda vode sa protokom od 3 ili 4.5 litra

##### Dizajn:

- Atraktivan i vanvremenski dizajn
- Može biti lako integrisan u bilo koje kupatilo
- Nevidljivi sistem fiksiranja za kolekciju sanitarija Subway 2.0







# VICLEAN

PRVA KLASA UDOBNOSTI U  
VAŠEM KUPATILU.

Villeroy & Boch je uvijek stvarao osnove za moderno kupatilo gdje wellness zauzima značajno mjesto – i gdje je tehnologija i kvalitet ima glavnu riječ. Postavlja standarde u svim oblastima: elektronsko sjedište za bide **ViClean-L** i **ViClean-D&E** na primjer kombinuju funkciju toaleta i bidea: najviši nivo higijene sa maksimalnim komforom. Ovi modeli su klasičnog dizajna i mogu se kombinovati sa većinom Villeroy & Boch sanitarijama.

## Viclean - U VRHUNSKI KOMFOR.

- kompletno opremljen u skladu sa najvišom udobnošću i higijenskim uslovima za sveobuhvatnu dobrobit
- jasan, kompaktan dizajn čistih linija
- brojne patentirane funkcije, sa pojedinačnim podešavanjima
- proizveden tako da odgovara Subway 2.0 konzolnoj WC šolji Villeroy & Boch-a.



## VICLEAN - L

SAVRŠEN BALANS IZMEĐU  
ESTETIKE I FUNKCIONALNOSTI.

- Minimalističkog dizajna, inspirisan prirodom
- Savršen spoj WC šolje i bidea
- Skrivena tehnologija elektrike i vode za čist estetski doživljaj u kupatilu
- Odličan dodatak kolekciji sanitarija Subway 2.0







**CATALANO**™

[www.catalano.it](http://www.catalano.it)

## NOVITETI IZ PORCELANOSA GRUPO

# ŠARM VINTAŽ KERAMIKE S POČETKA 20. VIJEKA

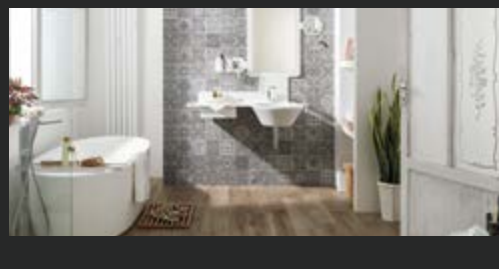
Novim kolekcijama podne i zidne keramike Dober Antique i Barcelona, Porcelanosa postavlja trendove koji mogu biti viđeni tokom narednog perioda u kreacijama poznatih arhitekata i dizajnera enterijera.



Među novim proizvodima značajno mjesto zauzimaju keramički podovi i zidne obloge inspirisani keramikom s početka 20. veka, napravljenih najmodernijom tehnologijom. Originalne figure i pigmenti iz tradicionalnih radionica će pokrivati podove i zidove na kojima se mogu vidjeti geometrijski motivi tipični za modernističku arhitekturu. Izuzetno su pogodne za kreiranje mozaika, tapiserija i raznih kompozicija.



Za jedinstvene prostore Porcelanosa predlaže kombinaciju keramičkog parketa Par-ker® London u kombinaciji sa Dober Antique i Barcelona keramikom. Ovaj keramički parket će dodati toplinu prostoru.





## INOVATIVNI DIZAJN I PRIRODNI MATERIJALI U MOZAICIMA L'ANTIC COLONIAL / PORCELANOSA GRUPO

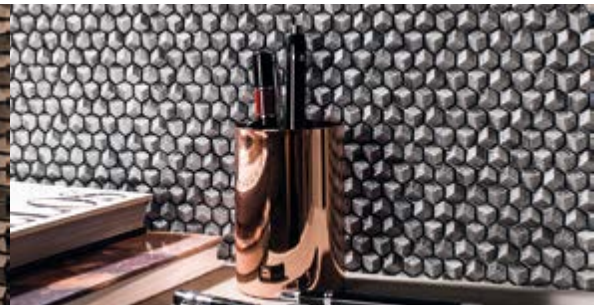


L'Antic Colonial je proširio svoj asortiman drvenih mozaika još jednim novim, zanimljivim i elegantnim modelom koji će ubrzo postati nezaobilazan detalj ekskluzivnih projekata enterijera – Wood Duna mozaik.

### Profesionalci biraju - Adagio mozaik

Veoma atraktivan mozaik napravljen isključivo od smole.

Ovaj originalni predlog proširuje asortiman materijala od kojih su napravljeni L'Antic Colonial mozaici, još jedna inovacija među mozaicima od prirodnog drveta i kamena, keramike, stakla i različitih metala.



Faces i Minim su dostupne u četiri vrste prirodnog kamena: Blanco Athenas, Crema Italia, Grey Stone and Brown Stone.

### Faces i Minim kupaćilska oprema

Faces kolekciju karakteriše skulpturalna dimenzija svih njenih elemenata. Sastoji se od različitih umivaonika napravljenih od jednog jedinog komada prirodnog mermera, u slobodno stojećoj verziji, integrisanoj ili konzolnoj.

Sa druge strane, Minim kolekcija se odlikuje formalnom čistoćom i monolitnim dizajnom u prirodnom kamenu.



## URBATEK - VISOKI SJAJ I VELIKI FORMATI

Ekskluzivna kolekcija XLight, lagane keramičke obloge visokih performansi za svaku vrstu projekta i posebno za renoviranje, jer omogućava postavljanje keramike na zid bez potrebe uklanjanja prethodnog materijala.



Urbatek je upravo lansirao novu kolekciju. Ljepota kamena je inspiracija za ovu elegantnu XLight Onix kolekciju, dizajniranu da stvori ekskluzivne ambijente koji odišu suptilnim luksuzom. Kolekcija dolazi u dimenzijama od 100 x 300 cm i u tri boje - Onix bijela, Onix bež i Onix plava.

### Concrete kolekcija

Porcelanska keramika Concrete (beton) je dostupna kao i XLight u velikim formatima Slimline debljine. Dostupana u tri boje (crna, siva i bež), Concrete XLight kolekcija dolazi u nature završnoj obradi.





**noken**  
PORCELANOSA Grupo  
[www.noken.com](http://www.noken.com)





## NEW VEGA kupatilski set

NEW VEGA je kompaktna i funkcionalna kolekcija.

Ova kolekcija čistih oblika dolazi u tri mjere: 60, 80 i 120 cm, sa umivaonikom u različitim opcijama: keramički, stakleni i akrilni.





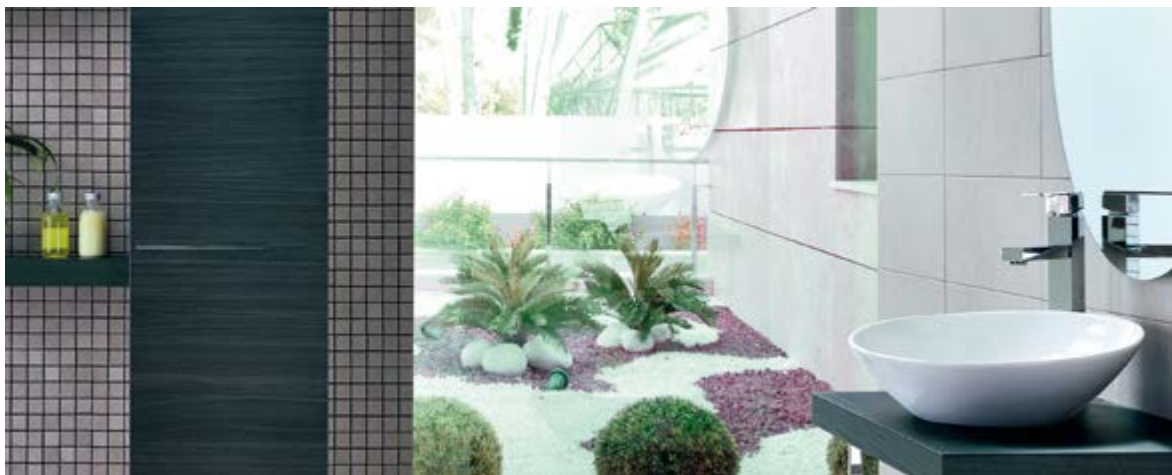


Praktična i moderna, kupatila preuzimaju veliku ulogu koju zaslužuju. Royo Bath kade prisutne su u ravnim ili zaobljenim oblicima, inovativnog sistema i dizajnirane za uživanje u vašem kupatilu

### **DANTE** kada

Jednostavnost i elegancija definiše DANTE kadu koja nudi i moderan dizajn za ekskluzivno svoj kupatilo prostor





## TONDO tuš set

Termostatski tuš set TONDO dolazi u hrom sjajnoj završnoj obradi, unosi jednostavnost i lakoću u vašem kupatilu.



## PLAY kolekcija

PLAY kolekcija je modularna i dinamična dizajnerska kolekcija za sve vrste prostora, možete se igrati sa više kombinacija u vašem domu. Dozvolite da vaše kupatilo preplavi svjetlost i boje sa PLAY setovima. Sjajna završna obrada za svježije i zabavnije kolekcije: bijela, bež, sivkasto plava, patlidžan i antracit. Velike pomoćne površine za postavljanje kupatilskog pribora.





# hidrocom

## SVE SVRSTE VODOINSTALACIJA



## UGRADNJA

Sauna / Mini bazena / Hidromasažnih kada / Kada / Sanitarija

[www.hidrocom.me](http://www.hidrocom.me)

Hidrocom d.o.o. / Donja Gorica bb / 81000 Podgorica  
Tel: 067/617-665  
e-mail: hidrocompg@gmail.com



## NIKOLA RADOVIĆ spec.sci.arh.

Nikola Radović rođen je 10. 05. 1988. godine u Podgorici. 2012. godine završava studije Arhitekture u Podgorici, smjer projektantski. Diplomirao je na temi "Dom zdravlja sa produženim sadržajem". Radno iskustvo započinje u arhitektonskom birou Studio Komatina, gdje se ostvaruje kao saradnik na mnogim projektima. Trenutno je na magistarskim studijama Arhitektonskog fakulteta u Podgorici, na smjeru AOP (Arhitektonska organizacija prostora). Pored arhitekture kao primarnog zanimanja uspješno se bavi i grafičkim dizajnom kako za domaće, tako i za inostrano tržište.



### DIPLOMSKI RAD "Dom zdravlja sa produženim sadržajem"

Osnovna primjena ovog idejnog rješenja je stvaranje jedne sveobuhvatne funkcionalne cjeline sa okolnim ekonomskim, socijalnim i kulturnim sadržajima, inače prisutnim u naselju Pobrežje.

Sa urbanističkog aspekta, objekat se idealno uklapa u postojeći ambijent naselja. Sa jedne strane, svojom spoljnom manifestacijom ne odstupa od uređenja okoline, dok sa druge strane, grandiozni karakter ukomponovan sa modernom arhitekturom objekta doprinosi utisku metropolistički konstruisanog naselja.







Sa humanističko-prostornog aspekta, konfiguracija u estetskom smislu odvlači pažnju građana sa činjenice da je riječ o zdravstvenom objektu i time, u određenoj mjeri, mijenja opšte prihvaćen stav o posjeti ljekaru, koji ne može predstavljati prijatnu obavezu.

Akcentat u razrađenosti pronalazi upravo na polju funkcije, kao elementu ostvarivanja nesmetanog rada u odnosima ljekar-pacijent i ljekar-ljekar. Prema tom cilju se krenulo putem jednostavnih komunikacija između službi

predviđenih za pružanje različitih zdravstvenih usluga.

Sa aspekta materijalizacije, visok kvalitet i moderan dizajn su osnovne karakteristike materijala upotrijebljenih na objektu. Spoljni zidovi su zidani u punoj visini. Jednim dijelom je preko njih postavljena strukturalna staklena fasada, dok su drugim dijelom prekriveni inoks mrežom. Sprovedena je ventilirajuća fasada, a primjećuje se i upotreba natur-betona.





## LUŠTICA BAY / STAMBENI OBJEKTI C I D

Šira lokacija objekata je novoplanirano naselje Luštica Bay, koje se nalazi na poluostrvu Luštica, Tivat, Crna Gora. Master planom, u kompleksu su predviđeni hotelski i apartmanski sadržaji, luksuzne vile, gradske kuće, golf teren, marina, gradski komercijalni, prateći infrastrukturni sadržaji itd.

Objekti su koncipirani kao zasebne cjeline u funkcionalnom i organizacionom smislu, projektovani kao apartmanski i sadrže stambene jedinice različitih struktura. Funkcija objekata obezbjeđuje visok nivo komfora u turističkom stanovanju. Vertikalna komunikacija je obezbijedena stepeništem u čijem prostoru je, na zahtjev Investitora, ostavljeno dovoljno prostornih i tehničkih mogućnosti za na-



knadnu ugradnju lifta od strane budućih korisnika. Objekti su spratnosti Po+P+2. Prema zahtjevu iz LEED standarda, radi sprječavanja kontaminacije objekta ispred ulazne partije, projektovani su metalni otirači. Sa istim ciljem, predviđena je kontrola emisije radona iz tla. Ona se sastoji od nepropusne folije ispod ploče na tlu i sloja od 50 cm tucanika koji se ventiliraju cijevima i odsisnim ventilatorima. Da bi objekti ispunili LEED (silver) standard, bilo je potrebno koristiti materijale prisutne na tržištu, u radijusu od 800 km od gradilišta, koji bi po mogućnosti trebalo da budu proizvedeni procesom reciklaže u što većem obimu. Projektantsko rješenje je urađeno u skladu sa odlikama održive, ekološke arhitekture. Pri projektovanju i oblikovanju



su primijenjeni moderni i tradicionalni elementi lokalne bokokotorske arhitekture, sa posebnim osvrtom na ekološki prihvatljive i prirodne materijale i upotrebu tradicionalnih materijala kao što su kamen i drvo.

C i D zona su trenutno u završnoj fazi radova i uskoro će biti useljive.

Takođe je završen glavni projekat za F zonu koji bi uskoro trebalo da krene u realizaciju kao i idejni projekat G zone. Obje zone sadrže stambene zgrade slične forme i karaktera kao što su zgrade C i D zone.







## LUŠTICA BAY / GOLF VILLA



Glavnim svojim sadržajima, objekat je orjentisan na jug i jugozapad u pravcu otvorenog mora. Objekat je planiran sa ciljem da zadovolji nivo luksuznog stanovanja sa potrebnim pratećim sadržajima na parceli (garaža, bazen, ljetnja bašta i dr.) Funkcija objekta obezbjeđuje visok nivo komfora u turističkom stanovanju. Objekat je, zbog ostvarenja što boljih vizura ka moru, postavljen na plato koji je formiran na postojećem terenu. Objekat je spratnosti Po+P+1.

U savremenoj arhitekturi, mnogo pažnje posvećuje se prihvatu sunca i zaštiti od pretjeranog osunčanja. Većina staklenih površina je orjentisana ka jugu dok je ka sjeveru procenat staklenih površina minimalan. Na osunčanim stranama objekta iskorišćeni su arhitektonski elementi, lođe, tende, kako bi se umanjio uticaj najveće insolacije u toku dana. Staklene površine su od niskoemisionih stakala koja ne propuštaju cijeli svjetlosni spektar i tako sprečavaju pretjerano zagrijavanje unutrašnjeg prostora. Na objektu su planirani moderni termoizolacioni materijali koji posjeduju nisku provodljivost toplote. Korišćenjem solarnih kolektora za zagrijavanje vode, omogućuje se ušteda u potrošnji električne energije. Kolektori su smješteni na samoj parceli i samim tim ne narušavaju izgled objekta. Takođe, korišćenjem fotonaponskih panela i vjetrogeneratora koji su smješteni na krovu objekta i na samoj parceli, omogućena je proizvodnja električne energije i samim tim smanjenje potrošnje sa javne elektro-mreže.

Vila se nalazi na samoj obali rijeke Zete u opštini Podgorica. Idejnim projektom je predviđeno luksuzno stanovanje sa pratećim sadržajima (bazenom, trim stazom, malim fudbalskim terenom).

## VILA NA OBALI ZETE







## KOSTANJICA

Prema Idejnom rješenju, predviđeno je da na prostoru Kostanjice budu izgrađeni stambeni objekti, kao i mali broj poslovnih objekata. Lokacija se nalazi u prirodnom padu što nam je obezbijedilo uslove za dobijanje lijepih vizura iz objekata ka moru. Objekti su kaskadno postavljeni na parceli radi maksimalne iskorišćenosti prostora u kojem djelujemo. Poseban akcenat je stavljen na materijalizaciju kojom dominira natur beton i drvo koji su uklopljeni u nenametljivu minimalističku formu kako bi se u što većoj mjeri sačuvao prirodan izgled terena.



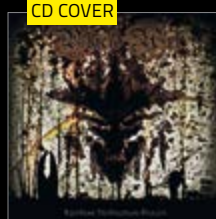
Ovaj mladi kreativac, osim ljubavi prema svojoj primarnoj djelatnosti, arhitekturi, gaji veliku ljubav i sklonost prema grafičkom dizajnu. Predstavljamo vam nekoliko Nikolinih kreacija iz oblasti grafičkog oblikovanja.



LOGO TPC RECORDS



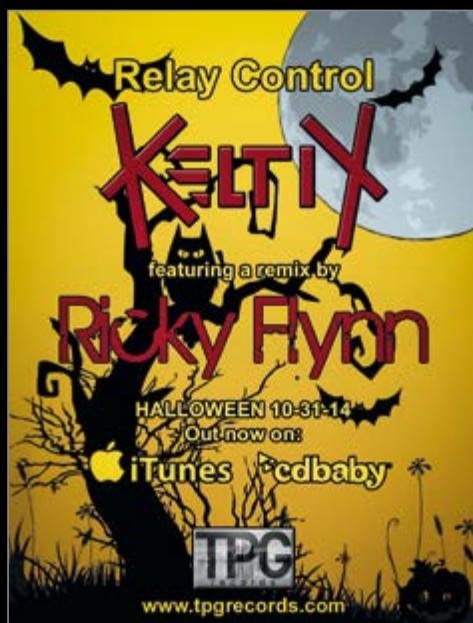
KARTE



CD COVER



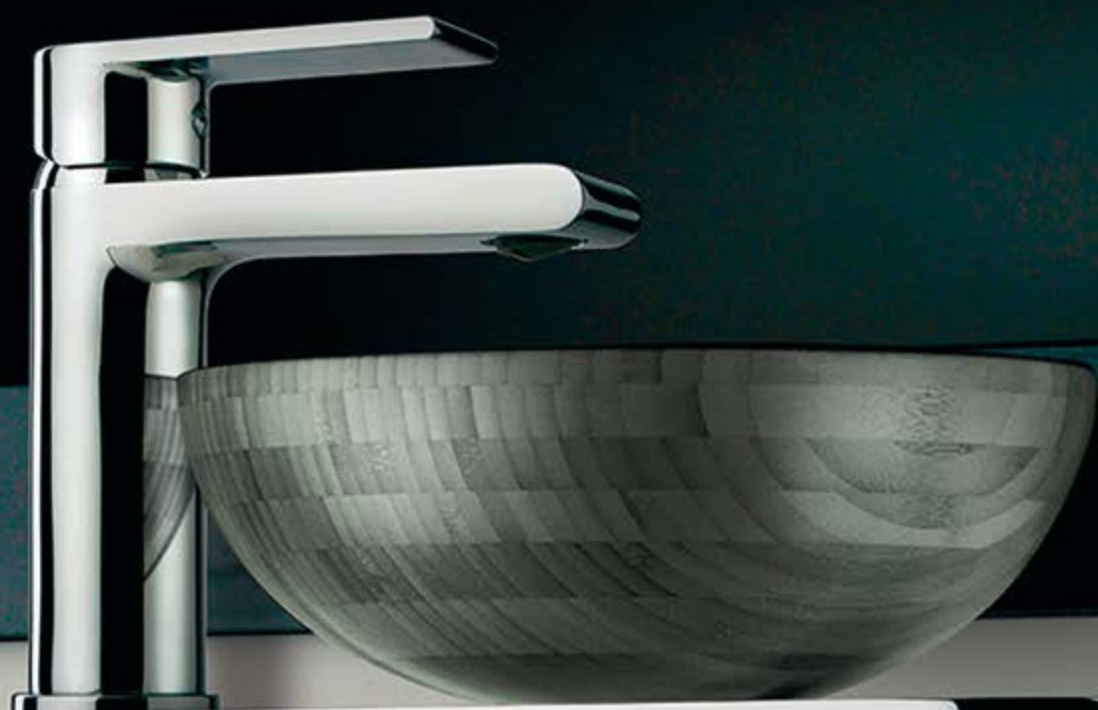
LOGO



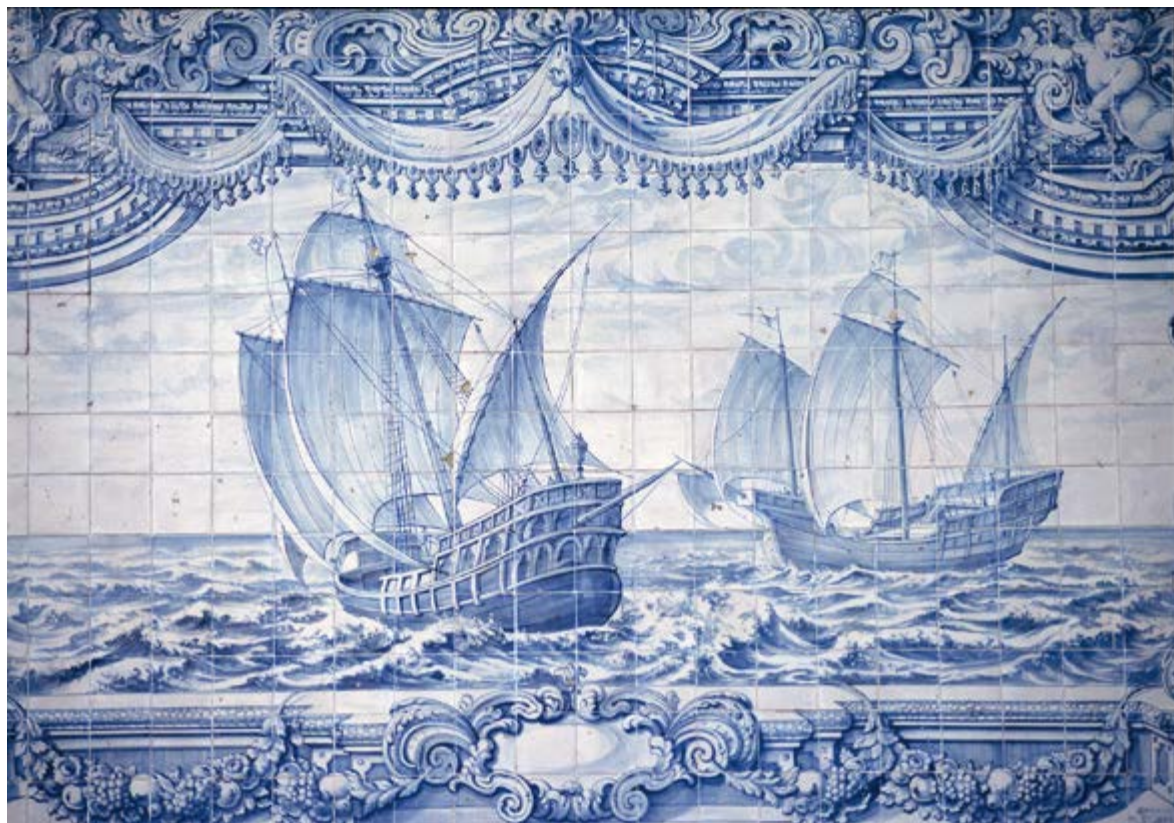
FPYER



*Paini*



[www.paini.com](http://www.paini.com)



## AZULEJO - UMJETNOST KERAMIČKIH PLOČICA

Azulejo - oslikane keramičke pločice specifičnih karakteristika krasi pročelja mnogih građevina. Kao svojevrsan zaštitni znak Portugala, azulejo predstavlja njegov prekrasan kulturološki dar svjetskoj kulturi. Kao nadahnuće za mnoge druge oblike i tehnike, azulejo postaje inspirativan spoj umjetnosti, arhitekture i grada.

Azulejo u prevodu s arapskog označava mali bojani kamen, ali je zapravo riječ o oslikanoj glaziranoj keramičkoj pločici.

Pločica je prekrivena glazurom koja može biti glatka, jednobojna ili ukrašena različitim motivima. Azulejo se kao tehnika upotrebljavala gotovo neprekidno tijekom pet stoljeća. Poznata je u mnogim zemljama, posebno u Portugalu, ali i u Španiji, Italiji, Iranu i Maroku. U počecima se koristila isključivo plava i bijela boja, a oblagale su se velike površine. Najprije je krenuo u pohod na kupole crkvi i unutrašnje zidove kuća, da bi se na kraju



pojaviu na fasadama kojima se i danas divimo.

Azulejo je kao dekorativna umjetnost utjecao na brojne kulturne promjene. Najvažnije od svega je da je keramiku, odnosno jedan njezin vid izražavanja kao zasebnu cjelinu prihvatila šira zajednica







i da je postala jedan od ključnih elemenata umjetnosti. Portugal se od drugih europskih zemalja izdvaja tradicijom i bogatstvom ukrašavanja pročelja zgrada azulejom kao specifičnim dekorativnim elementom. Prepoznatljive portugalske obrise



azulejo je poprimio u 16. veku te se može reći kako je od tada rado

viđen element na većini pročelja. U centru glavnog grada Portugala, Lisabona, gotovo je nemoguće pronaći zgradu koja na neki način nije ukrašena keramičkom pločicom.

Tako se u prošlosti azulejo pojavio kao svojevrsan vid izražavanja



statusa u društvu. Dobrostojeće obitelji iskoristile su takav vid umjetnosti kako bi pokazale svoje bogatstvo.

Ništa neobično nije vidjeti natpise ulica i putokaze ukrašene keramičkim pločicama. Fasade i interijeri mnogih portugalskih, ali i španjolskih gradova krase pločice koje se stapaju s građevinom tvoreći cjelinu upotpunjenu umjetničkim izrazom.

U prvoj polovini 19. veka, došlo je do stagnacije u proizvodnji dekorativnih pločica, zahvaljujući prvom upadu Napoleonove vojske





i kasnijim socijalnim i ekonomskim promjenama, ali na početku 20. veka, Secesija, kao pravac u umjetnosti i arhitekturi, ponovo uvodi Azulejos.

I ne samo Azulejos, nego keramičke pločice uopšte.

Secesija (Art Nouveau), stilski pravac u umjetnosti koji se javio kao reakcija na akademizam i eklekticizam zadnjih godina 19. Veka, je vrlo važan period u razvo-



ju upotrebe keramičkih pločica u arhitekturi.

Za secesiju se najviše vezuje Art

Deco („dekorativna umjetnost“), pojam nastao na izložbi dekorativne umjetnosti u Parizu 1925. godine. Od 1920. - 1930. javio se kao stil u modernoj umjetnosti u Europi i SAD-u i bio je prisutan u svim područjima umjetničkog oblikovanja života.

I upravo ovaj pravac je zaslužan za uvođenje keramičkih pločica kao ukrasa u enterijer i eksterijer.



Azulejo, prekrasan vid umjetničkog izražavanja u svijetu keramike u kojem vlada carstvo oblika, boja, dimenzija, materijala i namjene, predstavlja savršen oblik jednostavnog umijeća prepoznatljivog stila koji zrači tradicijom i koji kao takav ostavlja dubok i prepoznatljiv trag.

Danas na pročeljima građevina možemo vidjeti različite pokušaje „umjetnosti“ koja se trudi postati „in“, ali joj ipak (na sreću) to ne polazi za rukom. Takva umjetnost nikada neće postati istorija i nešto čemu će se diviti mnogi budući naraštaji.

Divljenje je rezervirano za azulejo.







/ ARHITEKTURA /

# BRUTALIZAM

BRUTALIZAM JE STIL U ARHITEKTURI KOJI JE BIO VEOMA ZASTUPLJEN U PERIODU OD 1950-IH DO SREDINE 1970-IH GODINA, NASTAO IZ PRAVCA MODERNIZMA. KARAKTERISTIKE OBJEKATA GRAĐENIH U TOM PERIODU SU LINEARNOST, ASOCIJACIJA NA TVRĐAVE I OBLIK KOCKE, A ČESTO KOMPLETNIM OBJEKTOM DOMINIRA BETONSKA KONSTRUKCIJA.





LE CORBUSIER

Naziv je dobio iz francuske riječi "beton brut" koja označava "grubi" beton, pojam koji je francuski arhitekta *Le Corbusier* koristio da bi opisao liveni beton s vidljivim tragovima oplaste korišten na većini njegovih zgrada sagrađenih posle Drugog svjetskog rata. Pojam se počeo

masovno koristiti nakon objavljivanja knjige Reynera Banham-a "The New Brutalism: Ethic or Aesthetic?" koja se bavi pokušajem da se okarakteriše do tada nastala grupa pravaca djelovanja, naročito u Europi. Brutalizam, isto tako kao i moderna, minimalizam i interna-



ZWICKAU, NJEMAČKA



## / ARHITEKTURA / BRUTALIZAM



LE CORBUSIER / Kapela Notre Dame du Haut / Ronchamp, Francuska

cionalni stil, je pravac koji je imao mnogo ponovljenih elemenata. On



PARKIRALIŠTE U LONDONU

je ovo obogaćivao autorskim elementima po pravilu masivno formiranim od betonskih grubih i neobrađenih elemenata. Beton se lijevao u

grubu drvenu oplatu s namjerom da bude efektan i interesantan u svom grubom izgledu.

Beton se u prošlosti uvijek koristio kao konstruktivni materijal bez estetske uloge, ali s pojavom brutalizma postao je element dekorativnog i vizuelnog učinka na promatrača. Sadržaj i oblik sami po sebi ne postoje i za njihovu ekspresiju potreban im je materijal. Beton nema oblik kao sirovina i njegov oblik se dobija poslije ugradnje i stvrđivanja. Novi brutalizam u 1950-tim godinama naglašavao je estetsku stranu zatvaranja si-



KULTURNI CENTAR NICHINAN, JAPAN



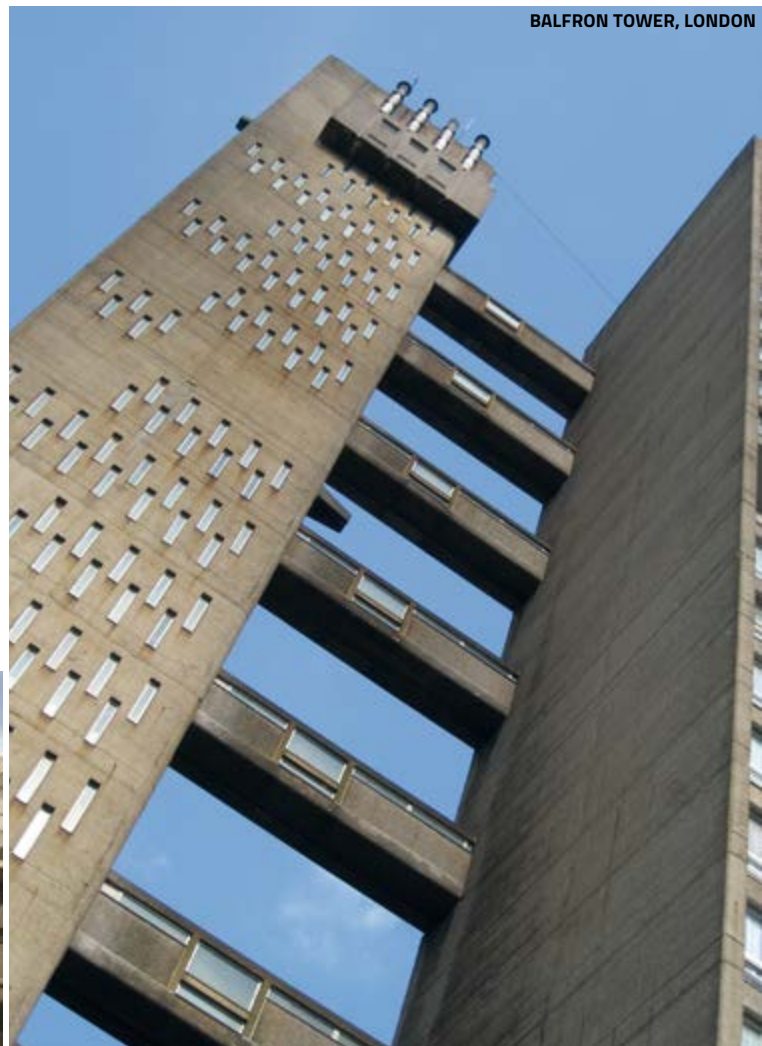
KONCERTNA DVORANA, JAPAN





LUCIANO KRUK / BUENOS AIRES, ARGENTINA

rovog materijala u oplatu u njegovoj neskrivenoj prirodnoj strukturi. Prije je betonska površina smatrana za manje vrijednu i nezavršenu i pogodnu samo za objekte koji nisu imali estetske zahtjeve. Ovaj pravac nije otkriven u novo doba i imao je svoje prethodnike početkom vijeka sa Frank Lloyd Wrightom i drugim arhitektima ali se razvijao u poslijeratnim godinama u nastavljanju na funkcionalizam i reakciju na racionalno usmjerene industrijalizirajuće tendencije. Ovi objekti s betonom u izgledu mogu dati objektima živu površinu i bo-



BALFRON TOWER, LONDON







LUCIANO KRUK / BUENOS AIRES, ARGENTINA

gati plastični izraz ali sa sobom donosi masivnu izgradnju u kojoj nije moguće kasnije ništa mijenjati. To su monolitne građevine bez ikakve fleksibilnosti.

Čestim elementom u brutalističkoj arhitekturi su elementi stubova na kojima stoji cijela zgrada. Za razliku od funkcionalizma na koji se nado-

vezuje, brutalizam nije mehanički primijenjen sastav pravila. Brutalizam se nikada nije tako razvio kao pravac funkcionalizma ili njegov derivat.

Brutalizam je izrazito dominantna arhitektura i namjerno djeluje monumentalno jednoznačnošću svoga izraza i zbog toga je kritikovan jer

je ignorisao uticaj na okolne istorijske objekte. Dok su mnoge arhitekture bile fascinirane izgledom i utiscima koje je predstavljao, brutalizam često nije bio prihvaćen od strane široke publike i imao je relativno malo pobornika.



LUCIANO KRUK / BUENOS AIRES, ARGENTINA





**Dierre**  
YOUR HOME, YOUR LIFE

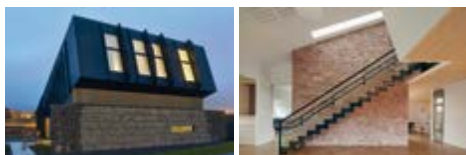
[www.dierre.com](http://www.dierre.com)



## GRAĐEVINE SA NAGIBOM

### *Ko ne uživa u objektima koji prkose gravitaciji?*

PONEKAD, U GRAĐEVINI NE POSTOJI NIŠTA KAO DOBAR NAGIB. PRETVARA OBIČAN PRAVOUGAONI OBJEKAT U NEŠTO MNOGO VIŠE: U MONOLIT, KOLOS... IAKO DALEKO OD NEOČEKIVANOG, NAGIB JE I DALJE RIJETKOST DOVOLJNA DA BUDE ARHITEKTONSKI JEDNOROG. SA SVE UČESTALIJOM UPOTREBOM SOLARNIH PANELA, TAKOĐE JE PONEKAD I FUNKCIONALAN IZBOR.



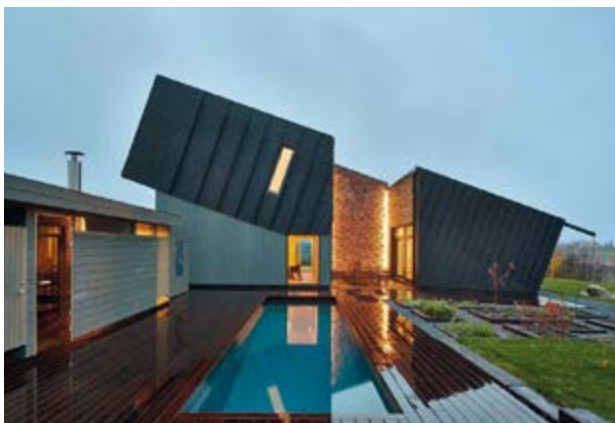
#### **ZEB Pilot kuća - Snøhetta**

ZEB Pilot kuću je dizajnirao norveški arhitektonski studio *Snøhetta* u saradnji sa *The Research Center on Zero Emission Buildings (ZEB)*. Njen šarmantan nagib nije konstruisan samo zbog stila. Nagib je specijalno proračunat zbog solarnih panela na krovu objekta kako bi upijali sunčeve zrake.

#### **Strandkanten - studio 70°N Arkitektur**

Očigledno je da Norvežani baš vole dobre nagibe.

Takođe locirana u Norveškoj, Strandkanten je serija rezidencijalnih objekata koje su dizajnirali 70°N Arkitektur. Nagib strukture je takav, da djeluje kao da će upasti u vodu.





### SKLONIŠTE ZA ŽIRAFE - ARH. STUDIO MONK MACKENZIE

Zbog prevelikog broja žirafa, Zoološkom vrtu u Aucklandu je bilo potrebno još jedno sklonište za ove životinje. Ova kosa struktura je inspirisan dugim, elegantnim vratom žirafe.



### KONCERTNA DVORANA - PETER HAIMERL ARCHITEKTUR

*Elegantna koncertna dvorana obložena kamenom*

Njemački arhitektonski biro Petar Haimerl Architektur dizajnirao je prilično čudnu koncertnu dvoranu. Granitom obloženi eksterijer uranja u zemlju, čije stepenište, jedva vidljivo, vodi u podzemlje, gdje se i nalazi koncertna dvorana.

### SQUISH STUDIO + TOWER STUDIO

*Fogo ostrva*

Ovaj savremeni komad arhitekture se genijalno integriše u prirodni pejzaž, građevina takođe uključuje i savremene samoodržive tehnologije kao što su tretiranje otpadnih materijala i samostojeći solarni paneli.





Primjena kamena u arhitekturi i enterijeru ima neograničene mogućnosti. Zbog svojih svojstava kamen spada u najtrajnije materijale koji zadržavaju svježinu i neprolazni šarm površine u privatnom ili javnom, spoljašnjem ili unutrašnjem



njem prostoru. Savremene tehnike obrade i ugradnje otvorile su nova polja primjene, ali i učinile vrhunski obrađen kamen dostupnim širem krugu klijenata i korisnika prostora. Izvor ljepote prirodnog kamena jeste prirodan, ekskluzivan izgled i dostupnost različitog dizajna, boja i tekstura kao i činjenica da je praktično svaki prirodni kamen po nečemu jedinstven.

Naime, prirodni kamen nije običan kamen, već je umjetnički izražaj prirode. Bilo da se radi o granitu sa luksuznim, poliranim naličjem, neprevaziđeno elegantnim krečnjakom, svjetlučavom mermeru,

te gruboj, sivoj nijansi škriljevca, prirodni kamen daje stil otmenosti vašoj kući. Zapravo, prostori u







PORCELANOSA GRUPO / L'ANTIC COLONIAL

čijoj su gradnji primijenjeni neki od ovih prirodnih materijala su više od samog prostora: to su mjesta koja zauvijek ostaju zabilježena kao mjesta zadovoljstva, gdje se može u potpunosti uživati u ambijentu koji vas okružuje. Takođe, široka

paleta boja i mnoštvo različitih tekstura omogućavaju puni estetski užitak. Estetski kvalitet je posebna prednost prirodnog kamena – bez broj nijansi, preliva i tekstura naglašenih načinom obrade, pružice igru boja, svjetlosti i sjenki i na svedenim

površinama kakve savremena estetika najčešće podrazumijeva. Dodatno, kamen se izuzetno dobro uklapa sa drugim materijalima: metalom, malterisanim zidovima, staklenim površinama, drvenim površinama, drugim vrstama kamena...



FLORIM GROUP / REX CERAMICHE



PORCELANOSA GRUPO / L'ANTIC COLONIAL



FLORIM GROUP / REX CERAMICHE

## URBANE ZELENE OAZE

ZIMA NE TREBA DA BUDE IZGOVOR DA ZAPOSTAVITE DVORIŠTE, TERASU ILI KROVNI VRT. HLADNO VRIJE ME JE ZAPRAVO IDEALAN PERIOD DA OSMISLITE SVOJ ZELENI KUTAK, NAPRAVITE PLAN I PRIPREMITE TEREN I BILJKE ZA NOVU SEZONU.



## DJELIĆ PRIRODE U MALOM PAKOVANJU

Kaktusi u okruženju stvaraju lijepu geometrijske oblike, a fenomenalan efekat ćete postići ako pomoću njih napravite pejzaž. Tako ćete biljkama zasađenim u samo jednoj posudi unijeti djelić prirode u svoj dom. Kaktusi se gaje vrlo jednostavno, treba im dovoljno svjetlosti i prija im. Pijesak i kamenčiće iskoristite za dekoraciju, a odaberite i razne vrste kaktusa koji će cvjetati i dugo zadržati cvijet koji će krasiti vaš dom.



## TERARIJUM JE ČUDO

Sami vrlo jednostavno možete da napravite i terarijume - male ekosisteme. Ovo je najlakši način da gajite biljke bez ikakve potrebe za stalnom njegom. Djeluju vrlo dekorativno i lijepo i u minimalističkim enterijerima su posebno upečatljivi - svakodnevno svjedoče o tome kako je priroda moćna.







## UKUSNO ZACINSKO BILJE

U užurbanim gradovima ljudi su potpuno odvojeni od prirode, a jedini način da okusite biljku koju ste sami gajili je da je posadite u svojoj kuhinji. Potrebno vam je da odvojite mali kutak u svojoj kuhinji ili na terasi, odaberete omiljene biljke i posudu u kojoj ćete ih gajiti.



## MALO DRVO U SRED ENTERIJERA

Gajenje bonsaija je savršen način da tokom čitavog života svakodnevno negujete jedno drvo koje će biti uz vas. Osim vizuelnog efekta u enterijeru koji je neprocenljiv, gajenjem bonsaija vežbaćete mir i posvećenost jednom minijaturnom projektu.





## ZAŠTITITE BILJKE OD VJETRA, MRAZA I SNIJEGA

### ZAKLONITE BILJKE OD VJETRA

Ogradite biljke tako ih zaštitite od vjetra. Nema potrebe za visokim i čvrstim baštenskim ogradama, najbolje su one koji imaju pregrade kao propuste i koje će ublažiti vjetar. Najprije ustanovite koje su biljke najizloženije vjetru, najmanje skrivene



i koje imaju najviše rizika da budu oštećene, pa se prvo pozabavite njima. Odmjerite veličinu saksije ili žardinjere, ili više njih i isplanirajte na koji način ćete ih prekriti.

### NE DAJTE DA SE BILJKE SMRZNU

Njega biljaka koje ste u mogućnosti da unesete u svoj dom tokom mrazeva biće jednostavnija. Postavite ih blizu prozora kako biste zadovoljili njihovu potrebu za svjetlošću, i to na istočnu ili zapadnu stranu. Za sve one biljke koje planirate da njeđujete napolju, biće vam od koristi sljedeći savjeti.

Obezbijedite im vještački izvor toplote – svjetiljke koje griju, ali ih nemojte postaviti preblizu biljaka, da ne bi došlo do pregrevanja listova.

Što se zalivanja tiče, najbolje je to učiniti dan ili dva prije nego što je najavljen mraz, jer će vlažno zemljište zadržati više toplote nego suvo. Međutim, ne zalivajte biljke dok su temperature izuzetno niske, jer će to dovesti do smrzavanja zemljišta i na kraju oštetiti korijen. Blago zalivanje u večernjim satima, prije nego što temperatura opadne, pomoći će da se nivo vlage podigne i smanje oštećenja od mraza.

### SNIJEŽNI POKRIVAČ KAO ŠTIT

Sniježni prekrivač može spriječiti povrede korena, koji obično ne može da izdrži ekstremnu hladnoću. Snijeg ima funkciju izolatora ili pokrivke, ali može izazvati i štetu, ako se zaledi ili pod teretom iščupa biljku iz korena.

Biljke možete zaštititi postavljanjem drvenih ramova koji će spriječiti survavanje velikih količina snijega na biljku.







## NEKOLIKO PRAVILA ZA GAJENJE SOBNIH BILJAKA

Ekspert za gajenje sobnih biljaka Izabela Palmer (Isabelle Palmer), objavila je knjigu "The House Gardener", koja nudi uputstva i inspiraciju za minijaturne bašte koje bilo ko može da napravi.

**Pažljivo pozicionirajte biljke.** Izaberite biljke koje odgovaraju okruženju, jer čak i najposvećeniji baštovani ne mogu da učine da biljka koja voli sunce opstane na hladnom, sjenoovitom mjestu. Zato se postarajte da vaše biljke budu pozicionirani na pravi način u prostoriji – tako da imaju odgovarajuće svjetlo i temperaturu.

**Pokušajte da izbegnete direktnu sunčevu svjetlost.** Prozorske daske izložene direktnoj sunčevoj svjetlosti biće previše tople za većinu kućnih biljaka. Takođe, ne stavljajte sobne biljke na direktni izvor toplote, kao što su radijatori.

**Izbjegavajte sjenovite površine.**



Obezbijedite dovoljno svjetla za vaše sobno bilje, kako bi efektivno vršile fotosintezu.

**Izbjegavajte ekstremne temperature.** Držite osjetljive biljke daleko od promaje, jer će ona smanjiti nivo vlage.



**Odgovarajuća posuda.** Trudite se da presađujete vaše sobne biljke u veću saksiju otprilike svake dvije godine, pa će one lijepo napredovati.

**Budite dobro opremljeni.** Koristite odgovarajuće alate za održavanje sobnih biljaka. Zalivanje pomoću duge cjevčice od suštinskog je značaja za smanjenje količine prašine, kao i u borbi sa štetočinama i

pojavama bolesti.

**Zalivajte mudro.** Ne zalivajte pretjerano sobne biljke. Dodajte neki material za drenažu na dno posude, poput pijeska ili sitnog šljunka. To će omogućiti aeraciju korijena i obezbijediti da se ne utopi.

**Zimski san.** Dozvolite sobnom bilju da se odmori tokom zimskog perioda i premjestite ih na hladnije mesto. To je zato što se većina biljaka nalazi u stanju hibernacije tokom ovog perioda, pa im ne treba toliko sunčeve svjetlosti. Pomerite



biljke daleko od prozora, jer će tu biti suviše hladno za njih tokom zimskog perioda.

**Razmišljajte dugoročno.** Neke sobne biljke koje se često poklanjaju imaju kratku vegetaciju, pa izaberite biljke koje duže mogu da napreduju ako želite da rastu tokom cijele godine.

/ ZANIMLJIVOSTI /

## SKULPTOR QUICO TORRES BIRA KRION® MATERIJAL ZA SVOJE NOVE KREACIJE

Otpornost i prilagodljivost Krion® materijala su samo neke od karakteristika koje su navele umjetnika iz Alicante (Španija) da koristi PORCELANOSA Group Krion® materijal - kompaktnu i čvrstu površinu, u stvaranju nekoliko novih serija skulptura



Quico Torres koristi dinamične oblike za stvaranje energičnih i elegantnih komada, koji su karakteristični za njegove radove.

Čvrstina ovog materijala nakon oblikovanja, njegova sposobnost da stvori čist i savršen dizajn pomogla mu je u fazi stvaranja. Kako sam umjetnik objašnjava, "Krion® mi omogućava da radim sa beskrajnim nemogućim oblicima i gura moju maštu do krajnjih granica". Vajar je također odlučio da koristi ovaj kompaktni materijal koji karakteriše svjetlost koja izranja iz unutrašnjosti radova.





# JELOVICA





## NOVOSTI IZ SVIJETA KUPATILA!

*Ovo su najnovija kupatilska pomagala*

Vodootporne bilješke; Koliko puta vam najbolje ideje padnu na pamet pod tušem? Ne možete ih zapisati, i zaboravite ih zauvijek... E pa, gotovo je s tim. Ovaj vodootporni papir i olovka zauvijek će biti must have u vašem kupatilu!



## RINSER ČETKICA ZA ZUBE

*Kada se udruže funkcionalno, praktično i zabavno*

Riječ je o četkici koja svakodnevni život čini jednostavnijim i praktičnim. Pretvara vodu iz slavine u pravu malu fontanu i olakšava ispiranje zuba nakon pranja. Djeci je zabavna, odrasli je vole.



## MIKROFON SUNDER:

Da svi vole da pjevaju pod tušem, poznata je stvar, ali ne znaju svi da mogu imati sunder za pranje i mikrofona u jednom.



## DASKE ZA MUZIČARE

Na daskama brenda Jammin Johns navodno sjede Steven Spielberg, Willie Nelson i Dolly Parton...



## TOALETNI PAPIRI MOZGALICE

Rolne toalet papira potpuno su unaprijedne. Tako osim rolni sa sudoku zagonetkama, možete naći i one ispunjene raznim zadacima i mozgalicama, a ima i onih na kojima je otisnuto mnogo "Jeste li znali" zabavnih činjenica.



**lipbled**®



[www.lip-bled.si](http://www.lip-bled.si)

# Dizajnirano po ukusu klijenata

Tarkett u redizajniranoj Telenor Flagship prodavnici u Knez Mihajlovoj ulici



Prateći svjetske trendove u arhitekturi i dizajnu, kompanija Tarkett kreirala je savremeni koncept modularnih podova - LVT, luksuzne vinil ploče, proizvod namijenjen izradi jedinstvenih enterijera prodavnica, ugostiteljskih objekata i kancelarijskih prostora.

Veliki izbor, vjerodostojnost i atraktivnost dezena i boja, kao i mogućnost prilagođavanja dimenzija i obrade željama korisnika i projektanta, učinili su ovaj proizvod adekvatnim rješenjem za redizajniranu Telenor Flagship prodavnicu u Knez Mihajlovoj ulici.

Pored estetskih zahtjeva ovog prestižnog enterijera u centru Beograda, Tarkett luksuzne vinil ploče zadovoljavaju i najviše evropske ekološke standarde, a za besprekornu instalaciju pobrinuli su se ugrađivači sertifikovani od strane Tarkett Akademije.

Saznajte više o preko 75.000 kombinacija drveta, kamena i metala na [www.tarkett.rs](http://www.tarkett.rs)



THE ULTIMATE  
FLOORING EXPERIENCE